

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**1989-1993 YILLARI ARASI BULGARİSTAN'DAN
TÜRKİYE'YE ZORUNLU GÖÇ İLE GELEN KİŞİLERİN
KÜLTÜRLENMEDE RUHSAL DURUM İLE İLİŞKİSİ**

SEBİLE ARSLANTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2019

**1989-1993 YILLARI ARASI BULGARİSTAN'DAN
TÜRKİYE'YE ZORUNLU GÖÇ İLE GELEN KİŞİLERİN
KÜLTÜRLENMEDE RUHSAL DURUM İLE İLİŞKİSİ**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

SEBİLE ARSLANTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Deniz ERGÜN

**LEFKOŞA
2019**

KABUL VE ONAY

Sebile Arslantekin tarafından hazırlanan “1989-1993 Yılları Arası Bulgaristan’dan Türkiye’ye Zorunlu Göç İle Gelen Kişilerin Kültürlenme Ruhsal Durum İle İlişkisi” başlıklı bu çalışma, .../.../2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/ Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr. Mehmet ÇAKICI

Yakındoğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin BAYRAKTAROĞLU

Kıbrıs İlim Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Deniz ERGÜN (Danışman)

Yakındoğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Prof. Dr. Mustafa Sağsan

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım taktirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad, Soyad

TEŞEKKÜR

Bu tezi hazırlamamda pek çok kişinin emeği ve katkısı olduğunu belirtmem gerekiyor. Her şeyden önce kültürlenme konusuyla beni buluşturan, göç ile kültürlenmenin arasındaki yakın ilişkiyi vurgulayan ve araştırma yapmaya teşvik eden hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Deniz ERGÜN'e teşekkür borçluyum. Ayrıca tez yazma sürecinin her aşamasında en az benim kadar heyecanlanan ve motive edici tavırlarıyla heyecanımı sürekli yüksek tutmasından dolayı minnettarlığımı sunarım. Bununla birlikte, yüksek lisans eğitimim boyunca hayata, insana ve psikolojiye dair pek çok şey öğrendim, sıcaklıklarını ve paylaşımlarını bizlerden esirgemeyen tüm hocalarıma teşekkür ediyorum.

Hayatta belirli dönemler ilişkileri bambaşka kıvama getiriyor. Hayalimin peşinde koştururken bana inancını hep hissettiren, umutsuzluğa kapıldığımda, problemler karşısında desteğe ihtiyacım olduğunda desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olduğunu gösteren sevgili eşim ve yol arkadaşım Coşkun'a teşekkürlerimi ve minnettarlığımı belirtiyorum. Ve tabii ki ailem... her zaman olduğu gibi bu tez sürecinde de bana verdikleri destek ve gösterdikleri anlayış için teşekkür ediyorum.

Bu program ile tanıştıran ve hayalimin gerçekleşmesinde vesile olan Dr. Uzm. Mustafa Yavuz ve Dr. Uzm. Serkan Subaşı'na teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu kadar zorlu bir süreçte, geri dönüp baktığımda benim için en önemli kazanç dostluklarımın pekişmesi ve yeni dostluklar kazanmak oldu. Bu yolda bana inançlarını ve desteklerini sürekli gösteren tüm dostlarıma teşekkür ediyorum.

Son olarak bu tezin ortaya çıkmasında katkısı ve emeği olan Bursa'da birçok kişiye ulaşmamda yardımcı olan Ömer Dervişoğlu, Sevgi Güler, Sevda Adalı ve zorlu deneyimlerini benimle paylaşarak araştırmaya katılan herkese teşekkürlerimi iletiyorum.

Sebile ARSLANTEKİN

ÖZ

1989-1993 YILLARI ARASI BULGARİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE ZORUNLU GÖÇ İLE GELEN KİŞİLERİN KÜLTÜRLENMEDE RUHSAL DURUM İLE İLİŞKİSİ

Bu araştırmanın amacı, 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenmede ruhsal durum ile ilişkisini incelemektir. Araştırmaya Bulgaristan göçmeni ailesi ve onların çocukları 233 birey katılmıştır. Araştırmaya katılan bireylere Sosyo-Demografik Veri Formu (SDVF), Belirti Tarama Testi (SCL-90) ve Kültürlenme Ölçeği (KÖ) verilmiştir. Sonuçta göç yaşamış bireylerin obsesif-kompulsif belirti ve asimilasyon puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan göç yaşamış kadın bireylerin somatizasyon, depresyon ve entegrasyon puanları erkek bireylere göre yüksek, asimilasyon puanları ise erkekler göre düşük tespit edilmiştir. 35 yaş ve altı yaş grubundaki göç etmiş bireylerin somatizasyon, asimilasyon ve entegrasyon puanlarının, 36-45 yaş ve 46 yaş ve üzeri bireylerden, şuan köyde / ilçede yaşayan göç etmiş bireylerin entegrasyon puanlarının şehirde yaşayanlardan, göç etmiş bireylerin babası lise ve üzeri düzeyde eğitim görmüş olanların ayrılık puanlarının diğer katılımcılardan göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Çalışmayan bireylerin somatizasyon, ek ölçek ve ayrılık puanlarının, çalışanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bekar bireylerin fobik anksiyete puanlarının, evlilere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu, evli bireylerin asimilasyon puanlarının bekarlara göre daha düşük, entegrasyon puanlarının ise daha yüksek olduğu görülmüştür. İlköğretim mezunu olanların ölçek genelinden, obsesif-kompulsif belirtiler ve ek ölçek puanları lise, üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış olanlara göre daha yüksek, kişilerarası duyarlılık puanları ise daha düşük bulunmuştur. Bunun yanı sıra, lise mezunu olanların fobik anksiyete puanlarının ilköğretim, üniversite ve üstü düzeyde eğitim alanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. İlköğretim mezunu olanların ayrılık puanlarının, lise, üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca lise mezunu olanların ayrılık puanlarının, üniversite ve üzeri düzeyde eğitim almış bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aylık gelir düzeyi orta seviye olanların hostilete puanlarının, aylık gelir düzeyi düşük ve yüksek olanlara göre anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür. Aylık gelir düzeyi düşük olanların ayrılık puanlarının diğer aylık gelir düzeylerine göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca aylık gelir düzeyi yüksek olanların puanlarının, gelir düzeyi düşük ve orta olanların entegrasyon puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Göç etmiş bireylerin annesi bir okul bitirmemiş olanların ek alt puanlarının, annesi ilköğretim, lise ve üzeri düzeyde eğitime sahip olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Göç yaşamış olanların asimilasyon puanları ile SCL90R ölçeği geneli, somatizasyon, anksiyete ve ek ölçek puanları arasındaki korelasyonlar istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve zayıf kuvvetli olup, asimilasyon puanları arttıkça, SCL90R ölçeği geneli ve somatizasyon, anksiyete ve ek ölçek puanları azalmaktadır. Göç yaşamış olan bireylerin ayrılık puanları arttıkça, SCL90R ölçeği toplam puanları, somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, anksiyete ve ek ölçek puanları da artmaktadır. Korelasyon puanları arasında zayıf, pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlılık bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç, kültürlenme, ruhsal durum, Bulgaristan, Türkiye

ABSTRACT

BULGARIA 1989-1993 YEAR BETWEEN TURKEY MUST COME PARTY WITH IMMIGRATION STATUS RELATIONSHIP WITH MENTAL CULTURING

The purpose of this research; Between 1989-1993 Umeda cultured with forced migration of people coming from Bulgaria to Turkey to investigate the relationship between mental condition. The study included 233 families of immigrant families and their children Individuals participating in the research; Socio-Demographic Data Form (SDVF), Symptom Check Test (SCL-90) and Cultivation Scale (CD) were given. As a result, obsessive-compulsive symptoms and assimilation scores were found to be high among individuals who had migrated. The somatization, depression and integration scores of the women who had migrated to the study were higher than those of men and the assimilation scores were lower than those of men. Somatization, assimilation and integration scores of migrated individuals aged 35 and under age 36-45 years and older than 46 years and older, The integration points of the people who have migrated in the village / district now live in the city, It has been determined that the separation points of those who have migrated have higher education level than the other participants.

Somatization, additional scale and separation scores of the individuals who did not work were significantly higher than the employees. Phobic anxiety scores of single individuals were found to be significantly lower than married ones, and assimilation scores of married individuals were lower than singles, and integration scores were higher. Obsessive-compulsive symptoms and additional scale scores were higher and interpersonal sensitivity scores were higher in primary school graduates than in those with high school, university and higher education. Besides, it was seen that the phobic anxiety scores of the high school graduates were lower than those of primary, university and above education. It was seen that the points of separation of primary school graduates were higher than those who were educated at high school, university or higher level. In addition, it was seen that the separation scores of high school graduates were higher than those who were educated at university and higher level. Hostility scores of those with middle income level were found to be significantly lower than those with low monthly income and

those with high monthly income. Those with low monthly income were higher than those of other monthly income. In addition, the scores of those with high monthly incomes were higher than those of the low income and the integration scores of the middle ones. It was determined that the additional subscales of those who had not completed a school of mother of immigrant individuals were higher than those whose mothers were educated at primary, high school and above level.

Those who have experienced migration; The correlations between the assimilation scores and the SCL90R scale, somatization, anxiety and additional scale scores were statistically significant, negative and weak, and as the assimilation scores increased, SCL90R scale scale and somatization, anxiety and additional scale scores decreased. Individuals who have experienced migration; As the separation scores increased, SCL90R scale total scores, somatization, obsessive-compulsive symptoms, anxiety, and additional scale scores increased. There is a weak, positive and statistically significant correlation between the correlation scores.

Keywords: Immigration, acculturation, mood, Bulgaria, Turkey

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO DİZİNİ	x
KISALTMALAR	xi
 1.BÖLÜM.....	 1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Çalışmanın Amacı	4
1.3. Çalışmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Soruları ve Hipotezi	4
1.5. Çalışmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Tanımlar	5
 2. BÖLÜM.....	 7
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Göç Olgusunun Tanımı ve Göçmenlik Kavramı	7
2.2. Göçün Sebepleri ve Türleri	8
2.3. Zorunlu Göç.....	9
2.4. Bulgaristan'dan Göçler.....	9
2.5. Bulgaristan'dan Göçlerin (1989) Çeşitli Etkenleri	11
2.5.1. Siyasi etkenler	11
2.5.2. Nüfus etkeni	11
2.5.3. Kültürel etkenler.....	11
2.5.4. Bulgaristan'da Yasaklamalar, Çeşitli Zorluklar	12
2.5.5. Göçmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar	12
2.5.6. Geriye Dönüşler, Tersine Göç Etkisi	12
2.5.7. Göç Sürecinde Türkiye	13

2.5.8. Göç Sürecinde Bulgaristan	14
2.5.9. Göçmenlerin Genel Özellikleri	14
2.6. Kültür Tanımı	15
2.7. Kültürel Kimlik.....	15
2.8. Kültürlenme Kavramı	15
2.9. Ruh Sağlığı Ve Göç	18
2.9.1. Ruh Sağlığı	18
2.9.2. Kültürlenme ve Ruhsal Durum.....	18
2.9.3. Göçün Neden Olduğu Ruhsal Durumlar	19
2.9.4. Ruh Sağlığı ve Psikolojik Belirtilerle İlgili Araştırmalar	20
 3. BÖLÜM.....	 25
YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	25
3.3. Veri Toplama Araçları	25
3.3.1. Sosyo-demografik Veri Formu.....	25
3.3.2. Belirti Tarama Testi (SCL-90);.....	25
3.3.3. Kültürlenme Ölçeği (KÖ)	26
3.4. Veri Toplanması	27
3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	27
4. BÖLÜM.....	29
BULGULAR.....	29
5. BÖLÜM.....	49
TARTIŞMA	49
6.BÖLÜM.....	51
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
6.1. Sonuçlar.....	51
6.2. Öneriler	53
KAYNAKLAR	54
EKLER.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	69

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı(n=233).....	29
Tablo 2. Katılımcıların göç özelliklerine göre dağılımı(n=233)	30
Tablo 3. Katılımcıların SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanlar(n=233)	31
Tablo 4. Katılımcıların cinsiyetlerine göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	32
Tablo 5. Katılımcıların yaş gruplarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	33
Tablo 6. Katılımcıların yaşadıkları yerleşim yerine göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233) ...	34
Tablo 7. Katılımcıların çalışma durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233) ...	35
Tablo 8. Katılımcıların medeni durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	36
Tablo 9. Katılımcıların eğitim durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	37
Tablo 10. Katılımcıların gelir durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	38
Tablo 11. Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233) ...	39
Tablo 12. Katılımcıların baba eğitim durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233) ...	40
Tablo 13. Katılımcıların fiziksel hastalıkları olması durumuna göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	41
Tablo 14. Katılımcıların psikolojik hastalıkları olması durumuna göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	42
Tablo 15. Katılımcıların göç etme yaşına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	43
Tablo 16. Katılımcıların göç etme zamanlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233) ...	44
Tablo 17. Katılımcıların kendilerin tanımlama şekillerine göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233) ...	45
Tablo 18. Katılımcıların Bulgaristan'a dönmeyi düşünme durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)	46
Tablo 19. Katılımcıların SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanları arasındaki korelasyonlar (n=233)	47

KISALTMALAR

ANK:	Kaygı
BM:	Birleşmiş Milletler
DEP:	Depresyon
DNA4:	Genom
INT:	Kişiler Arası Duyarlılık
HOS:	Öfke-Düşmanlık
KÖ:	Kültürlenme Ölçeği
KSE:	Kısa Semptomlar Envanteri
O-C:	Obsesif-Kompulsif
PAR:	Paranoid Düşünce
PHOB:	Fobik Anksiyete
PSY:	Psikotizm
SCL-90:	Belirti Tarama Testi
SDVF:	Sosyo-Demografik Veri Formu
SOM:	Somatizasyon
TSSB:	Travma Sonrası Stres Bozukluğu

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Yüzyıllardır devam eden göçler insanları yeni kültür ve yerlerle tanışmasını sağlamıştır. Bu göçler ekonomik,savaş, çatışma ve insan haklarının saldırı gibi nedenlerden dolayı olmaktadır. Bu göç hareketlerinin içinde Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekleştirilen göçler de yer almaktadır (Kayapınar, 2003; Özlem, 2005). Bu çalışmanın konusu olan son dönem (1989) Bulgaristan göçünün kökeni, orda yaşayan Türklerin isim değiştirme sürecine dayanmaktadır. Bazı siyasiler Bulgaristan Türklerinin Osmanlı döneminde Müslümanlaştırılmış Bulgarlar olduklarını öne sürerek haklı gösterilmeye çalışılan ve "soya dönüş" olarak isimlendirdikleri bu süreci başlatmışlardır (Dayıoğlu,2005). Ancak bu süreç isim değiştirmeye ek olarak, kendi dini inanışlarını ve ibadetlerini engellemek, Türk damgası taşıyan her şey yıkılmış, Türk olmayı ve Türklüğü temsil eden örtü, şalvar gibi geleneksel giysilerin giyilmesi ve açık alanda Türkçe konuşmaları yasaklanmış, hatta para cezası uygulanmıştır. Tüm bunlar sonucunda Bulgaristanda yaşayan Türkler için güvenli ve huzurlu yaşamı imkânsız kılmıştır ve tüm bu sebeplerin ışığında Türkler zorunlu göçe sürüklenmiştir (Çetin, 2008; Dayıoğlu, 2005; Özay, 2011; Zafer, 2010).

Dolayısıyla yeni ve farklı kültürlere yapılan göçler bireylerin kendi kültürü ve yerleştikleri yerin kültürü ile etkileşim yaşaması durumunu oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalarda genel olarak, bireylerin ve grupların başka kültürler ile uzun süre etkileşim sonucunda oluşan davranışsal ve psikolojik değişim şekli olarak tanımlanır. İnsanlar sürekli bilişini, davranışını ve duygularını düzenlediği farklı kültürel ortamlara girerek hayatlarını sürdürürler (Kim vd.,

2001; Sam, 1992). Yani insanlar aynı anda farklı kültürlerin içinde yer alır ve sürekli sosyal etkileşim aracılığı ile değişim yaşarlar.

Kişi için kendi kültürünün yanında göç ettiği kültür bulunmaktadır. Bu süreçte hangi stratejiyi kullanılacağını kişinin tutumları belirler. Eğer kişi kendi kültür özelliklerini devam ettirmek istemeyip etkileşim içindeki kültürün özelliklerini devam ettirmek istiyor ise buna asimilasyon stratejisi denir.

Bilgin (1994), asimilasyonu “yabancıнын veya göçmen işçinin davranış ve zihniyet dönüşümüyle, toplumun yaşam tarzına ve normlarına tamamiyle katılım” olarak tanımlayarak, asimilasyon sürecini “bir bütün içinde erime” şeklinde ifade etmiştir. Bu durumun tam tersi olarak azınlık olan grubun kendi kültür özelliklerini iyice yerleştirip etkileşim içinde oldukları kültür özelliklerini tamamen red ediyorlar ise bura da ayrılma stratejisi yaşanır. Bireyler, kendi öz kültürlerini sürdürürken karşılaştıkları diğer grubun kültürü ile de etkileşim eğilimlerinde ise bütünleşme stratejisi ortaya çıkar. Bu stratejide kişi, göç ettiği toplumda geniş bir sosyal grubun parçası olmaya çalışırken, diğer yandan kültürel bütünlüğünü o topluma uyarlayarak yaşamını sürdürür (Berry, 1992).

Kültürel etkileşim yaşayan bireylerde yeni kültür ile uyum önemlidir. Bu uyum faktörleri çeşitlilik gösterebilir. Bazen kültürlenmiş kişi ile baskın kültür arasında uyum yüksektir (örn: asimilasyon veya bütünleşme stratejileri). Bazı durumlarda ise bu uyum sağlanmayabilir (örn: ayrılma ve marjinalleşme stratejileri) (Berry ve Sam, 1997). Uyum sağlanmadığı ve ya güçlük çekildiği durumlarda kültürlenme stresi veya patoloji ortaya çıkar (Romero ve Roberts, 2003).

Göç, yapısı itibari ile karmaşık bir olgudur ve etkilerini açıklayabilmek için çok sayıda faktöre dikkat edilmesi gerekmektedir. Bireylerin göç edilen zamandaki zihinsel ve fiziksel durumları, yolculuğun uzunluk ve zorluk durumu, göç edilen yerin koşulları, göç eden kişilerin sağlıklarını etkileyen faktörlerdir (Kahn ve ark., 2003). Temel olarak göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası şeklinde faktörler üçe ayrılabilir. Psikolojik etkilere dikkat ederken bu üç aşamadaki olumlu ve olumsuz özelliklerin göz önüne alınması

gerekmektedir. Bu bağlamıyla göçün psikolojik etkileri bireyden bireye değişebilir (Paker, 2005).

Göçün etkileri, kişiden kişiye çok değişken olsa da dikkat edilmesi gereken bazı faktörler vardır. Bunlardan ilki göç öncesi süreçle ilgili olan; göçün nedeni ve kaybedilecek şeylerin boyutudur. Zorunlu göç, gönüllü yapılan göçe göre çok daha fazla olumsuzluk içermektedir (Paker, 2005; Pernice ve Brook, 1994).

Göç, bu deneyimi yaşayan herkes için sarsıcı olabilir. Göçü yaşayanlar üzerindeki en etkili değişiklikler; kültürel ortamda, sosyo-ekonomik statüde, sosyal destek ağlarında ve kişiler arasındaki ilişkilerde oluşan değişikliklerdir (Lee, 2012). Önemli sosyal değişiklikler, stresli yaşam olayları ve kişinin sahiplendiği kültürün tehdit altında olması çeşitli sonuçlara ve ruhsal hastalıklara sebep olabilir (Baker, 1992; Ellis ve Barakat, 1996); zorunlu göç, doğası gereği sayılan bu üç durumu da karşılamaktadır.

Alan yazında, zorunlu iç ya da dış göç yaşayan veya yerinden edilmiş kişilerin somatizasyon bozukluğu, majör depresyon bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve ilişki problemleri başta olmak üzere çeşitli psikolojik sorunlar yaşadıklarına, yoğun kaygı ve umutsuzluk hissettiklerine yönelik bilgilere rastlamak mümkündür (Baron ve ark., 2003; Fazel ve ark., 2005; Paker, 2005; Van Ommeren ve ark., 2002). Göç eden kişilerdeki psikopatolojiyi incelemek amacıyla yürütülen bir çalışmada, göçmenlerin %93'ünün depresif belirtilere sahip olduğu belirlenmiştir (Teodorescu ve ark., 2012).

Bulgaristan'dan Türkiye'ye yapılmış son iki büyük göç dalgasına bakıldığında, 1989 yılında göç edenlerin 1968–1978 döneminde göç edenlere göre daha fazla uyum sorunu yaşadıkları ve sosyal problemlerinin daha fazla olduğu bilinmektedir (Zhelyazkova, 1998). Bunun en önemli sebebinin ise 1989'da yapılmış olan göçün zorunlu nitelikte olması düşünülmektedir.

Önemli bir yaşam olayı sonrası uyum sürecinde veya stresli bir olay sonrasında bireylerin kaygı, düşmanca tutum, obsesyon ve depresyon gibi pek çok psikolojik tepki geliştirebildikleri bilinmektedir. Zorunlu göç yaşantısı

da doğası gereği stresli bir yaşam olayı olduğu ve sonrasında önemli bir uyum süreci gerektirdiği için bireylerin bu tip belirtiler geliştirebilecekleri söylenebilir.

Bursa ilinde yaşamakta olan 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenme ve ruhsal sağlıkları arasındaki ilişki bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenmede ruhsal durum ile ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmeye zorlanan kişilerin (bütünleşme, marjinalleşme, asimilasyon ve ayrılma) kültürlenme tercihlerinin ve buna bağlı olarak psikopatolojilerinin incelenmesi planlanmıştır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Bu araştırmanın analiz düzeyi 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerdir. Kültürlenme, kültürde yaşanan değişimlerdir ve bu değişimler sonucunda bireylerin psikolojilerini de etkilemektedir (Sam & Berry, 2006: 22). Bu bağlamda süreç içerisinde göç eden bireylerin tercihlerine bağlı kültürlenme stratejileriyle ruhsal davranış ve tutumlarında etkiler ve bu süreç göçmenlerin yerleştikleri toplumdaki bireylerle karşılıklı etkileşim çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Bu çerçevede 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenmede ruhsal durum ile ilişkisinin demografik bilgileri çerçevesinde farklılık gözetilip gözetilmediğini araştırmaktır.

1.4. Araştırmanın Soruları ve Hipotezi

Belirtilen araştırmaya ilişkin detaylı araştırma soruları aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin ruhsal durumlarında kültürlenme etkili olmakta mıdır?

1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin sosyodemografik özellikleri ve kültürlenme arasında ilişki var mıdır?

Araştırma modelimizden yola çıkarak Bursa ilinde 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen 233 kişinin kültürlenmede ruhsal durumları ile ilişkisinin olup olmadığının saptanması için aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

Bu araştırma ile kültürlenmede ruhsal durumların ilişkili olacağı öngörülmektedir. Ayrıca ruhsal durum bozukluğu puanlarının düşürülerek kültürlenmenin daha sağlıklı gerçekleşmesi amaçlanmaktadır.

1. Bursa ilinde 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenmede ruhsal durumlarının ilişkisi vardır.

2. Bursa ilinde 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin sosyo demografik özellikleri ile kültürlenme arasında ilişkisi vardır.

1.5. Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırma sadece 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen ve Bursa'da ikamet eden kişileri kapsamaktadır.

Araştırma için veri toplanırken anketi doldurmayı kabul etmeyen kişiler kapsam dışı bırakılmıştır.

Araştırma 5'li Likert ölçeğindeki anket soruları ve açık uçlu sorular ile sınırlandırılmıştır.

Konu ile ilgili soruların dışına çıkılmamıştır. Anlam ifade etmeyen sorulara ankette yer verilmemiş açık bir dille hazırlanmıştır.

Anket katılımcılarının belirlenebilmesi için katılımcıların sayısı tespit edilmiştir.

1.6. Tanımlar

Kültürlenme: Haviland ve diğ, (2008: 103) kültürel antropoloji kitabında önemli antropologlardan Ralph Linton'un kültürün aktarımını 'toplumsal kalıtım' olarak adlandırdığından bahseder. Kültür bireyin ailesinden aldığı DNA4 gibi genetik olarak geçmez. "Kişi, kültürü içinde büyüyerek öğrenir ve kültürün bir nesilden diğerine aktarılması sürecine kültürlenme denir."

Göç: Kelime anlamı olarak Türk kültüründe çoluk çocuk hep beraber bütün ailenin yer değiştirmesi olarak belirtilmektedir (Çakır, 2011: 130).

Ruh Sağlığı: Ruhsal belirti bir anlamda bireyin kendisi ve çevresi ile bir uyum ve denge içerisinde olmasıdır. Bireyin duygu, düşünce ve davranışları arasında bir uyum olması gerekir. Ruhsal belirti bozulan kişi, genellikle düşünce, duygu ve davranışlarında tutarsızlık, yetersizlik, uygunsuzluk ve aşırılık sergiler. Her birey yaşamının bir kısmında bu tür örüntüler sergiler fakat bu özelliklerin sürekli veya tekrarlayıcı olmaması, kişinin günlük rutinini, işlevini ve kişiler arası ilişkilerini bozacak nitelikte olmaması gerekir. (Andrews ve Wilding, 2004: 509)

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç Olgusunun Tanımı ve Göçmenlik Kavramı

Göç olgusu, sosyal ve fiziki çevre değişikliğinin yanında, göçmenlerin ve yerlilerin karşılıklı ekonomik ve sosyo-kültürel ilişkilerini dönüştüren ve yepyeni bir ilişkiler bütünlüğüne dâhil eden bir süreci içine almaktadır (Aydemir ve Şahin, 2018: 121).

Göç olgusu, büyük sosyal etkiler yaratan toplumsal bir hareketliliği ifade etmektedir (Çağlayan, 2015: 193). Tarih sahnesinde insanlığın var olduğu ilk zamanlardan bu yana yer değiştirme hareketi olarak ifade edilen göçlerin niteliği ve içeriği sürekli değişim göstermiştir. İlk aşamalarda iklim koşulları, savaş veya kıtlık gibi nedenlerle oluşan yer değiştirme hareketleri, zamanla yerini, sosyal, kültürel, siyasi veya eğitim gibi sebeplere bırakmıştır (Dönmez Kara, 2015: 11). Bu sebeple geçmişten geleceğe göç hareketleri uzmanların dikkatini çekmiş, konuyla ilgili farklı tanımlamaların yapılmasına sebep olmuştur (Akıncı, Nergiz ve Gedik: 2015: 60-61). Nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken göç süreci, durağan bir olgu değildir. Her bir göç ve göç dalgası, gerek nedenleri ve içeriği, gerekse yaşanma ve gerçekleşme şekilleriyle birbirlerinden farklılık göstermektedir. Bu durum göçle ilgili olarak ekonomistler, sosyologlar, coğrafyacılar ve daha birçok alan tarafından farklı tanımlamaların ortaya atılmasına sebep olduğu için kapsayıcı ve ortak bir tanım noktasında zorlanılmaktadır (Taşçı, 2009: 178).

Uluslararası Af Örgütü ekonomik göçmeni, “kendi menşe ülkesinden tamamen mali ve / veya ekonomik nedenlerle ayrılan bir kişi olarak tanımlar. Ekonomik göçmenler daha iyi bir hayat bulmak için hareket etmeyi tercih ederler ve zulüm yüzünden kaçmazlar. Dolayısıyla, mülteci statüsü

kriterlerine girmezler ve uluslararası korumayı alma hakkına sahip değildirler” şeklinde, Uluslararası Göç Örgütü ise göçmeni “Kişisel rahatlık amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsamaktadır” şeklinde açıklar (Uluslararası Af Örgütü, 2017: 2).

2.2. Göçün Sebepleri ve Türleri

Göçü, amaçları (sığınma, çalışma), nedenleri (gönüllü göç ve zorunlu göç) ve hedefe varmakta kullanılan yöntemleri (yasal ve yasa dışı) gibi farklı kriterlere uygun tanımının yanında “farklı olarak demografi, sosyoloji, ekonomi, psikoloji, tarih, coğrafya, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve diğer bazı ilgili disiplinler göçle ilgili konulara farklı şekilde değinirler” (Aydemir ve Şahin, 2018: 121).

Göç çeşitleri arasında bulunan gönüllü göç; insanlar kendi iradeleri doğrultusunda bulundukları yerleri terk etmeleridir. Bu durumun oluşumunda kişiye daha cazip gelen faktörlerin etkisi vardır. Bu faktörler; kişinin bulunduğu standartları yükseltme, alışveriş, sağlık, eğitim gibi daha iyi sosyal hizmetlerden yararlanma, daha yüksek ücretli bir iş bulma, kariyer yapma, kişisel özgürlük ve inançlarını daha uygun yaşama ve aile, akraba, arkadaş ve aynı kültürdeki bir toplumda yaşama istekleridir (Çağlayan, 2015: 87).

Zorunlu göç; İnsanlar kendi iradeleri dışında bulundukları yeri terk etmek zorunda kalmalarıdır. Bu yer değişikliğinin oluşmasına sebep olan faktörler; Savaş, doğal afet, sosyal hizmetlerin yetersizliği, temel ihtiyaçların karşılanmaması, işsizlik, siyasi, dini ve etnik baskı, güvenlik ihtiyacı, yol ve baraj yapımı gibi devlet planlarının etkisi vardır. (Aydemir ve Şahin, 2018: 122).

Süresine göre, mevsimlik (geçici) göçler; İnsanların tarım, hayvancılık ve turizm gibi faaliyetler, siyasi, sosyal, ekonomik ve doğal nedenlerden dolayı sürekli yer değişikliği meydana gelmesidir. Gönüllü olabileceği gibi zorunlu da olabilir. (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015: 62).

Mesafesine göre, iç göç; Ülke sınırları içerisinde gerçekleşir. Sürekli olabileceği gibi geçici de olabilir. Verimli tarım alanları, ticaret ve sanayinin

geliştiği bölgeler, zengin maden yataklarına sahip alanlar, turizm açısından cazip merkezler ve kültür kentleri bu olayın gerçekleştirilmesinde caziptir.

Dış göç ise ölkeler arası oluşun yerdeğiştirilmedir. Sürekli yerleşim olabileceği gibi geçici de olabilir. (Dönmez Kara, 2015: 12).

2.3. Zorunlu Göç

Zorunlu göç ya da yerinden edilme, bireylerin istem dışı yaşadıkları yerden ayrılma şeklinde tanımlanabilir. Birleşmiş Milletler; “zorla ya da mecbur kalarak evlerinden veya sürekli yaşamakta oldukları yerlerden, özellikle silahlı çatışmaların etkilerinden, genel olarak siddet içeren durumlardan, insan hakları ihlallerinden veya doğal ya da insan kaynaklı felaketlerden korunmak için, uluslararası kabul görmüş devlet sınırlarını geçmeksizin kaçan ya da bu yerleri terk eden kişi veya bu tip kişilerden oluşan gruplar” şeklinde tanımlamıştır (BM, 2005: 1).

2.4. Bulgaristan’dan Göçler

Türkiye’ ye yapılan göçler arasında Bulgaristan Türklerinin uzun bir tarihi vardır. zamanın da Anadolu’dan Balkanlar’a yerleşmiş Türklerin, XIX.yy’da Osmanlı Devleti’nin bölgedeki gücünü yitirmesi sonucunda Balkan Türklerinin de bölgeden Anadolu’ya doğru zorunlu göç hareketi başlamıştır. Çeşitli tarihlerde göç dalgaları bazen kabarmış, bazen alçalmış, ama hiç eksik olmamıştır (Kolukırık, 2006: 13)

1828-1829 (Muhacereti) tarihleri arasında Osmanlı-Rus Savaşı’ndan sonrası Rusya, Kafkasya’daki Müslümanlara baskı uygulamaya başlamıştır. Bu sebeple yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalan 1.200.000 Kafkas göçmenlerinden ancak 800.000 kişi Osmanlı topraklarına ulaşmıştır. Ayrıca 80.000 Çerkez Rus kaynaklarına göre 1858-1862 yılları arasında bu topraklara gönderilmiştir. 1877-1878 arasında gerçekleşen 93 Harbi’nde Ruslar Karadeniz’in her iki tarafında da saldırıya geçerek Kafkas ve Tuna cephelerinde ilerlemişlerdir. Osmanlı kuvvetleri, Plevne ve Kars’ta kahramanca direnmesine karşılık savaşın sonunda bu topraklardan çekilmek zorunda kalmıştır. Rus Çarlığı işgal ettiği yerlerde Müslüman okullarını kapatıp, kendi okullarını açar, müftölükleri ve vakıf arazilerini ele geçirir ve

Müslüman nüfusun bir kısmını soğuk bölgelere sürgüne yollar. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa katılan Abhazlar, Çerkezler, Çeçenler, Dağıstanlılar ve Gürcüler ise evlerini bırakarak Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmışlardır. Ancak göçe zorlanan 1.500.000 kişiden 400.000 kadarı Türkiye ulaşabilmiş, geri kalanların ise sonun ne olduğu hiçbir zaman öğrenilememiştir (Erdönmez, 2016: 24).

XX. Yüzyıl'ın başlarında Osmanlı Devleti Balkanlarda hızla gücünü yitirmeye başladı. I.Balkan Savaşı'nda (1912-1913) Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ ile savaştı. Bu bölgede Türkler'e yapılan baskılar savaş sırasında arttı. Bulgarlar işgal ettikleri yerlerde Müslüman Türkleri öldürmeye başlamaları yer değişikliği zorunlu hale gelmiştir. (İçduygu vd. 2014: 2). Osmanlı'nın Rumeli'deki son toprakları kabetmesiyle 1.5 milyon Müslümanın Anadolu'ya zorunlu göçü başlamış oldu (Hocaoğlu, 2011: 4).

1950-1951 yılları arasında Türkiye'ye ikinci büyük kitlesel göç gerçekleşir. Bulgaristan'da yaşayan en büyük azınlık olan Türkleri bu dönemdeki Bulgar yönetimin sürdürdüğü siyasetine "Tek bir ulusun yaratılması" engel oladıkları düşünülmektedir yaklaşık 200.000 Türk vatandaşı zorunlu göçe tabii tutulmuştur (Çolak, 2003: 113).

Sosyalizm döneminde gerçekleşen ikinci göç hareketi, 'Yakın Akraba Göçü' olarak da isimlendirilen ve 1969–1978 yılları arasında gerçekleşir. Çağlayan'a göre sınırın kapatılması sonucu ortaya çıkan parçalanmış ailelerin yanında, Bulgarların devam ettikleri zulümler Türkiye'ye gitmeyi bekleyen bir kesimin oluşmasına sebep olmuştur. Bu parçalanmış ailelerin sorunları uzun bir dönem iki ülke tarafından dile getirilmedi. Gerek 1950–1951 göçünden sonra Bulgaristan'da yaşananlar gerekse de göç beklentisi içinde olan parçalanmış ailelerin varlığı, 1964 yılında 400 bin kişilik göç talep eden bir topluluğun oluşmasına sebep oldu. Bu dönem zarfında tek ulus olma ideolojisinin devam etmesi ve 1959–1960 ders yılında Türk okullarının Bulgar okullarıyla birleştirilmesi, Türklerin ayrılmak istemelerini tetikleyen nedenler arasında yer almaktadır (Çağlayan, 2006: 24).

2.5. Bulgaristan'dan Göçlerin (1989) Çeşitli Etkenleri

Bulgaristan'da yaşayan Türklerin 133 yıldır her fırsatta zorunlu göçe zorlanması ve uygulanan soykırımın nedenleri aşağıda başlıklar altında verilmiştir.

2.5.1. Siyasi etkenler

Bulgar hükümetinin uyguladığı Bulgarlaştırma politikası temel neden olarak gösterilir. Bu politikanın özünde Türklerin ve azınlıkların her geçen yıl eritilerek asimilasyon edilmesi yatmaktadır. Soydaşlarımızın Bulgar isimlerini almaları, Türkçe konuşmanın yasaklanması, Türk okullarının kapatılması, Hristiyanlık propagandası, camilerin kapatılması ve ibadetin yasaklanması, Müslümanların örf ve adetlerin yasaklanması ve kültürel faaliyetlerin yasaklanması asimilasyon politikalarında ilk defa uygulanmıştır. 1984 yılında bu uygulamalara ağırlık verilmiş ve karşı çıkanların bir kısmı katledilmiş, bir kısmı toplama kamplarına bazıları da hapisanelere gönderilmiştir (Çetin, 2008: 20).

2.5.2. Nüfus etkeni

Bulgar Komünist Partisi yetkilileri Bulgar nüfusun hızla azaldığını ve 2100 yılında Bulgar nüfusun neredeyse yok olabileceğini belirtmektedir. Türk nüfus yıllık ortalama %25 oranında artarken Bulgar nüfusu her yıl yaşlanmaktaydı. Bulgaristan idarecileri Bulgar nüfusunun Türk nüfusundan daha az olmasından korkular ve 1984 yılında asimilasyon politikasına ağırlık verdiler (Turan, 2005: 104). Bu sebepten Müslüman ve Türklere zulüm ve baskı uygulanmaya başlanmış, Türk nüfusu fırsat buldukça göçe zorlanmıştır (Tsoneva, 2005: 8).

2.5.3. Kültürel etkenler

Bir kültürün merkezi öğelerinden birisi de dildir. Bu araç ile içinde yaşanılan kültürün öğrenilmesi sağlanır, iletişim kurma şekilleri benimsenir, doğallaştırılır, insanların kültürel fikirleri ve sembolik anlamları bir nesilden diğerine aktarılmasını sağlar. Bu şekilde, yeni kültürel fikirlerin yaratılmasına imkan verir. Bulgaristan Türkleri Bulgar kültürü içerisinde Bulgarca kullanarak yaşamına devam ederken aynı zamanda Türkçe kullanarak kendi öz

kültürlerini korumaya çalışmaktadırlar. Ancak yıllardır korudukları ve yaşattıkları kültür mirası ile Türkiye kültürü arasında farklılıklar mevcuttur (Şirin, 2010: 2).

2.5.4. Bulgaristan'da Yasaklamalar, Çeşitli Zorluklar

Asimilasyon çalışmaları Türk azınlığının eğitim seviyesinin yükseltilmesiyle başladı. Eğer Türkler komünist eğitimde daha uzun zaman geçirirlerse sosyalist değerleri benimsemeleri daha kolay olabilirdi. Bulgaristan Komünist Partisi, Türk azınlığının dini yaşamına ve geleneksel kıyafetlerine müdahale etti; medreseler ve kuran kursları kapatıldı, başörtülü kadınları baskı gördü, Bulgaristan Türkleri huzursuz edildi. 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar, Türkler Bulgaristan'da çoğunluğu oluşturuyordu. Oysa 1934'e gelindiğinde, resmi rakamlara göre 618 bin Türk olduğunu ve nüfusun %10'unun teşkil ediyordu. Bu bir azınlık grubu için çok yüksek bir orandı rakamdı. Eğer azınlığın sayısı azaltılırsa asimilasyon daha hızlı ilerleyebilirdi. Bu sebepten kurallara uymayanlar katledilmiş, kimisi de kamplara yollanmıştır (Atasoy, 2010: 10).

2.5.5. Göçmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar

93 harbi sonrası Türklerin Bulgaristan'da azınlık durumuna düşmesi, onların azınlık olarak buradan sürülmeleri, hatta canlarını ve mallarının kaybetmelerine yol açmıştır. Uzun bir zaman sürecine yayılan kitlesel göç hareketlerine rağmen Türklerin nüfus artışına engel olamayan Bulgaristan, çareyi onları ülke içinde farklı alanlara dağıtmakta veya doğrudan asimile etmekte aramıştır. Başarılı olamadığı durumlarda da sürekli politika değişimine gidilmiştir. Türklerin özellikle ülkenin güneyi ile kuzeydoğusunda yoğun olarak bulunmaları ve bu bölgelerin Türkiye ile olan yakınlığı, ulusal güvenlik zaafiyeti olarak değerlendirilmiştir. Böylece Bulgar yöneticiler, sürekli olarak bu güvenlik kartını oynamak suretiyle uyguladıkları baskıcı politikaları desteklemeye çalışmışlardır (Çetin, 2009: 345).

2.5.6. Geriye Dönüşler, Tersine Göç Etkisi

Türkiye Bulgaristan Türklerinin sosyal haklarının korunması hedeflenerek Bulgaristan ile Türkiye arasında kapsamlı bir göç anlaşması imzalanması için çok çabaladı ancak başarılı olamamıştır. Türkiye'yi sınır zor durumda

bırakmayı hedefliyerek kısa sürede binlerce kişiyi sınır dışı etmiştir ve kısmende başarılı olmuştur. Gelen kişilerin eğitim, konut, sağlık gibi ihtiyaçlarını karşılamada ve iş bulmada zorlanan Türkiye hükümeti, 22 Ağustos 1989 tarihinde Kapıkule sınır kapısını kapatmış ve bu tarihten sonra vize uygulamasına geçmiştir (Baeva ve Kalinova, 2009: 535-536).

Vize uygulamasından sonrdı soydaşlarımızın Türkiye'ye gelmesi dalga dalga devam etmiştir. Fakat bu göçler devam ederken bir taraftanda gelen göçmenlerin geri Bulgaristan'a dönme hareketi başlamıştır. Bu durum hem Anadolu Türkleri, hem de Bulgaristan'dan gelen Türkler tarafından tepki ile karşılanmıştır. Haziran 1989'dan Mayıs 1990'a kadar geri dönen kişilerin toplam sayısı 133 272'dir. Sınırların açıldığı tarihten 10 Eylül 1989'a kadar 154 927 kişi (%42) Bulgaristan'a geri dönmüştür. Türkiye'de kalanların sayısının ise 214 902 olduğu söylenmektedir. Böylece, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sayısı yaklaşık %25 azalmıştır (Zlatanova, 2005: 277).

2.5.7. Göç Sürecinde Türkiye

1989 yılında gerçekleşen göçün ilk zamanlarında Türk göçmenler sadece el çantalarını almalarına izin verilerek sınır dışı edilmişler, göç dalgasının sonraki aşamasında taşınabilir eşyalarının götürülmesine izin verilmişler taşınmaz mallara Bulgar hükümeti el koymak istemiştir. Ancak araç bulunamadığı için elle taşımaya çalışılmış bu durum da sınırda geçiş yoğunluğuna sebep olmuştur. Bu süreçte Türkler önce Bulgaristan sınırları içinde kamplarda günlerce bekletilirken salgın hastalıklara maruz kalma riski atlatmışlardır. Gelen vatandaşların çoğu Bursa ve Trakya bölgelerine yerleşmeyi tercih ettiklerinden dolayı bu bölgelerdeki kira fiyatları da yükselmiştir. Ayrıca yanlarında getirdikleri eşyaları değerinden düşük fiyata satan göçmenler maddi zorluklarla karşılaşmışlardır. Türkiye'de bazı fırsatçı iş verenler göçmenlerin zor durumundan yararlanarak Bulgaristan'da kazandıklarının altında maaş ödemişlerdi. Ödenen maaşlar ancak evlerin kira ücretini karşılayabiliyordu. Bununla birlikte göç hareketi Bulgarlar tarafından iyi idare edilememiş, aile fertlerinin bölünmesine sebep olmuştur. Türkiye'ye aile fertlerinden ayrılarak gelebilen soydaşlarımızın haberleşebilecekleri tek kaynak sınır kapılarındaki panolar olmuştur (Atasoy, 2010: 10)

2.5.8. Göç Sürecinde Bulgaristan

1989'da asimilasyon sürecine göz yumamayan Türkiye sınır kapılarını açacağını duyurmuştur. Bu açıklamadan sonra Bulgar hükümeti Türklere pasaportlarını dağıtmış, fakat bu süreç düşünüldüğü kadar kolay olmamıştır. Pasaportunu alan herkesin eşyaları sokaklara atılmış ve göçe zorlanmıştır. Bulgar hükümeti zor şartlar altında trenlere ulaşmaya çalışan Türklere hiç yardımda bulunmamıştır. Komünist hükümetin beklentirini boşa çıkaran bu göç dalgası sonucunda asimilasyonun mimarı Jivkov'u ev hapsine mahkum ettirmiştir. Ardından sınır içinde asimilasyon politikasının yarattığı tahribatın izlerini silmeye çalışmıştır. Camiler tekrar açılmış, Türklere isimleri geri verilmiştir. Hatta Türk partisi (Bulgaristan Hak ve Özgürlük Hareketi) kurulmuştur. Avrupa Birliği'ne katılan Bulgaristan, 2012'de geçmişte yapılan asimilasyon politikasını kınadığını açıklamıştır (Çağlayan, 2009: 25).

2.5.9. Göçmenlerin Genel Özellikleri

Türkiye'ye gelenlerin en önemli özelliği tamamının Müslüman olmasıdır, çoğu şive farklı olsada Türkçe bilmektedir, diğerleri de Türk Dili'nin akrabası olan dilleri konuşan topluluklara mensupturlar. Türkiye'ye gelen göçmenlerin demografik niteliklerinin istatistik bilgileri yetersizdir. 1989 gelen göçmenlerin % 29'unun ilkokul, %34'ünün ortaokul, % 18'inin Lise, % 2'sinin meslek okulu, % 2'sinin ise yüksekokul mezunu oldukları ve % 14'ünün eğitimsiz olduğu belirlenmiş, mesleklerinin ise %23'ünün işçi, % 9'unun tarım, % 5'inin sanayi ve % 8'inin hizmetler sektöründe çalıştığı saptanmıştır. Ayrıca % 18'ini öğrenci, % 13'ünü de emekliler oluşturmaktadır (Köse, 2006: 246).

2.5.10. Göç Sonrası Yaşama Uyumları

1989 ve 1990 yıllarında gelen soydaşların çoğu kentlere yerleştiği görülmüştür. Gelen göçmenler serbest göçmen statüsünde olduğu için daha önce Türkiye'ye yerleşen akrabalarının yanına ve ya yakınına yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Bu tercihte istihdam, iklim ve kültürel yakınlık boyutlarının önem kazandığı bilinmektedir. Bu konuda bilgiler çok yetersizdir, mevcut bilgiler o yıllarda yapılan sınırlı bazı araştırmalara dayanmaktadır. Göçmenlerin yerleşim planlamasında tip projeler esas alınarak konutlar, ya bu yerleşim için kurulan köylerde ya kentlere veya yerli köylere eklenen

mahallelerde yapılmıştır. Ancak özellikle kırsal kesimlerde yapılan projeler başarısız olmuştur. Buralara yerleştirilen kişilerin büyük kısmı iklimsel koşullara uyanarak ya da yerli halkın gösterdiği tepkiye dayanamayarak büyük kentlere göç etmek zorunda kalmışlar ve dış mahallelerde yoğunlaşmışlardır. İstanbul'un Zeytinburnu, Ümraniye, Ankara'nın Telsizler, Altındağ, Ayaş ve Kayaş ilçeleri ile Bursa, Eskişehir, İzmir gibi iller bu yoğunluğun bir örneği olmuştur (Kocadaş, 2016: 11).

2.6. Kültür Tanımı

Kültür kavramının bir ülke coğrafisiyle sınırlandırılmayacağını ve birçok ülkeyi kapsayabileceği gibi (örn; batı kültürü gibi) bir ülkenin milli sınırları içinde çok sayıda farklı alt kültürü de içine alan bir kavramdır. “Nasıl ki bir harita bölgenin kendisi değil de onun küçük ve soyut bir modeli ise, kültür kavramı da toplumsal yapı ve kurumların kendisi değil kavramsal ve soyut bir modeli”dir (Galley, 2001: 10).

2.7. Kültürel Kimlik

Kültürel kimlik bireyin kendisini millet, etnisite, ırk, cinsiyet ve din gibi çeşitli kültürel kategorilerden oluşan belirli bir grup ile tanımlaması veya ona ait olduğunu hissetmesi anlamına gelmektedir. Kültürel gelenekler; miras, dil, estetik, kurallar ve örfler gibi kolektif bilginin paylaşılma sürecinde oluşur ve devamlılığını sürdürür. Eskiden bilim insanları kültürel gruplarla özdeşleşmenin mutlak ve değişmez olduğunu varsayarken, günümüzde bunu zamansal ve mekânsal değişkenlerle ilişkilendirmekte ve bağlamsal olarak değerlendirmektedir. Kültürlerarası karşılaşmaların arttığı küreselleşen dünyada kültürel kimlik kavramı iletişim pratikleri üzerinden yeniden tanımlanmakta, müzakere edilmekte, sürdürülmekte veya sorgulanmaktadır (Kim, 2007: 237).

2.8. Kültürlenme Kavramı

Günümüzdeki kültürlenme araştırmaları incelendiğinde en yaygın kültürlenme tanımı Redfield, Linton ve Herskovitz'in (1936) yaptığı tanımdır. Buna göre, “farklı kültürlerle sahip bireylerden oluşan grupların birbiriyle ilk elden/doğrudan, süregelen bir biçimde ilişki kurmasıyla gruplardan birinin ya da

her ikisinin kültürel örüntülerinde değişimlerin meydana gelmesidir” (Safdar, 2008: 415).

Redfield ve arkadaşlarının (1936), kültürlenme tanımında üç temel yapı olduğunu belirtir;

Temas; En az iki farklı grubun yada farklı kültürel gruba ait bireylerin dolaysız bir şekilde karşılaşarak birbirleriyle temas etmeleridir. Modern toplumlarda sürekli ve çok sayıda temas biçimi olsada, burada ki asıl ayırt edici özellik süreklilik ve direkt kişilerin veya grupların karşılaşmasıdır. Bu noktada kültürlenmenin, aynı zamanda ve mekanda birey ve grupların birbirleriyle etkileşime geçmeleri gerekir. Burada asıl önemli olan kültürlenme için ne kadar bir zamana ihtiyaç olduğu ve etkileşim sonucunda bir değişimin olup olmaması.

Karşılıklı Etki; Redfield ve arkadaşlarının kültürlenme tanımındaki “bir grubun ya da her iki grubunda kendi kültürel örüntülerinde yaşadıkları değişim” ifadesi gruplar arasındaki karşılıklı etki gerektiğini göstermektedir. Gruplar arasında ki ekonomik ve askeri güç farklılıkları bir biri üzerindeki etkisini artırabilir.

Değişim; Hareketli bir süreç sonucunda ortaya çıkan, kalıcı bir sonucu içerir. Burada kültürlenmede hem sürecin kendisine, hem de değişenlerin neler olduğuna odaklanmak gerekir (Sam, 2006: 14-16).

Çok kültürlü toplumu; farklı kültürden veya alt kültürden gelen kişiler bir araya gelerek ve karşılıklı etkileşerek meydana getirir. Çok kültürlü toplumlar, birbirine eşit olmayan güçteki kültürel grupları içinde barındırır. Sosyal bilimlerde; azınlık, etnik grup gibi kavramlar çok kültürlü toplumlar içindeki güç farklılıklarına göre ifade edilmektedir. Günümüzde toplumların çoğunda kültürel farklılıklar görülmektedir (Berry, 1998). Bu gruplar arasında kültürlenmenin ortaya çıkmasını ve çeşitlenmesini Berry ve Sam (1997) yer değiştirme, isteklilik ve süreklilik olarak üç faktöre bağlamıştır.

Göçmenler ve etnik kültürel gruplar yeni yerleştikleri kültür grupları ile ilişki kurmaya istekli iken, mülteciler ve yerliler farklı kültür ile ilişki kurmaya istekli değildirler. Göçmenler ve etnik grup için kültürlenme göç kararı ile

yaşanırken, yerliler ve mülteciler için bu karar zorunluluktur (Beryy ve Sam, 1997).

Kendi yaşadığı yerleri bırakarak başka topraklara yerleşmek zorunda kalan göçmenler, çevresel değişimle birlikte yerleştikleri gruba alışma ve uyum sağlama konusunda zorluklar yaşarlar (Akıncı ve ark., 2015). Göç eden kişiler kendi yaşadıkları toplum dışında da kendi kültürlerini devam ettirmeye çalışarak, kültür çatışmalarına yol açmakta ve kimlik çatışmasına sebep olmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012). Temelde göç eden kişinin büyük bir gruba ait olma duygusunun kaybı ve gelenek, görenekler ile birlikte kültürel yaşantısının ardında bırakılması, göç eden kişinin uyum sürecini zorlaştırırken psikolojik problemleri de beraberinde getirmektedir (Tuzcu ve Bademli, 2014).

Kültürlenme her zaman kolay bir süreç değildir. Bu sıra kişi psikolojik sorunlar yaşayabilir (Sam ve Berry, 1995: 11). Bu süreçte bireyler; baskın kültürdeki kendilerine benzer şahıslar ile kendilerini, sahip olmak istedikleri ve hakkının olduğunu düşündüğü farklılıklar açısından karşılaştırma yaparak göreceli yoksunluk yaşarlar. Kişi girmiş olduğu bu durum ile sosyal karşılaştırma yaparak ve eğer var ise olumsuzluklarla baş etme stratejilerini kullanırlar (Meşe, 1999)

Kişi için bir yanda kendi kültürü var iken diğer yanda göç ettiği kültür bulunmaktadır. Bu süreçte kişinin tutumu hangi kültürü kulanacağını belirlemektedir. Eğer bireyler kendi kültürünü değil de diğer kültürü devam ettirmek istiyorlar ise buna asimilasyon stratejisi görülür. Bu sürecin tam tersi; göç yaşamış olan grup kendi kültürünü tam bağlanıp, yerleştiği yerin yaşayanlarının kültürlerini benimsemekten, kabul etmekten kaçınıyor ise ayrılma stratejisi yaşanır. Bireyler kendi kültürlerini devam ettirir iken baskın toplumun kültürü ile etkileşime girmeye eğilimli ise bütünleşme (entegrasyon) stratejisi ortaya çıkar. Son olarak kişi hem kendi kültürüne hemde göç ettiği toplumun kültürüne az ilgi duyuyor ve sürekliliğine ilgi göstermiyor ise marjinalleşme stratejisi oluşur (Berry, 1998).

2.9. Ruh Sağlığı Ve Göç

2.9.1. Ruh Sağlığı

İnsan çevresi ile sürekli iletişim ve etkileşim içerisinde. Ancak sağlıklı bir kişi değişen bedensel ve çevresel koşullara uyum sağlayabilir ve dengesini koruyabilir. Ruh sağlığını etkileyen birçok koşullar vardır. Bu koşullar sağlığı etkilediği gibi, sağlıkta koşulları etkileyebilir. Rutter'a göre ;

- Mevcut koşullar; gelir durumu, ailenin yaşam biçimi, evin şekli, iş durumu, aile bireylerini etkileyen stresler, hastalıklar, krizler.
- Bireysel eğilimler; doğum sonrası olaylar, kazalar, hastalıklar, çocukluktaki beslenme durumları, miras
- Ekolojik eğilimler; toplumsal değerler, sosyal roller, yaşam stili,
- Olanaklar; sağlık hizmetlerini elde edebilme derecesi, eş seçme olanakları, kişinin sigara, ilaç-madde, alkol vb. alışkanlıkları gibi durumlar sayılabilir.

Sosyal ve yapısal açılardan ele alındığında, cinsiyetin toplumdaki yeri, rolü ve statüsü, evlilik olgusu, göç, politika, ölüm yaşı vb. sebepler ruh sağlığının üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca doğal afetlerin yanında savaş, terör vb. ruh sağlığının olumsuz etkilendiği görülmüştür.

Genel olarak bakıldığında birey hayatta bulunduğu süre içinde kendisiyle, ailesi ve yakın çevresiyle, içinde yaşadığı toplumla, yaptığı iş ya da görevi ile yoğun ilişki içindedir. Tüm bu ilişkilerin kontrollü ve sağlıklı olabilmesi için günümüzde ruh sağlığına önem verilmekte ve sağlıklı oluşumun temini için planlar yapılmaktadır (Sayıl, 1997).

2.9.2. Kültürlenme ve Ruhsal Durum

Kültürlenme kavramı genellikle grup düzeyinde algılanmasına rağmen hem grup hem birey düzeyinde incelenir. Bu kavram grup içindeki değişiklikler olarak değerlendirilse de bireyin psikolojisinde de bir takım değişiklikler olur. Bireysel düzeyde yaşanan kültürlenme süreci psikolojik kültürlenme olarak adlandırılır (Sam, 1992).

- Kişi psikolojik değişimlerin kültürlenme sürecinde kolaylaştırıcı rolünü kavrar ise; bu durum, davranışsal değişiklik; kültürel öğrenme ve ya sosyal beceri olarak tanımlanır. Psikolojik uyum süreci, yeni ortama uyum sağlama davranışlarının öğrenilmesidir. Bu kısma bazı kültürel dökülmeler ve kültürel çatışmalar eşlik edebilir.
- Psikolojik kültürlenme sürecinde çatışma yaşandığı durumlarda; eğer bireyler, davranışlarını kolaylıkla değiştiremezler ise kültürlenme stresi yaşarlar. Kültürlenme stresi; çevre-insan ilişkilerinde ortaya çıkan uyumsuzluk durumudur.
- Kişilerin kültürlenme sırasında büyük güçlükler yaşadığı durumlarda ise psikopatoloji veya zihinsel hastalıklar gözlenir. Bu noktada kültürel çevredeki değişimin büyüklüğü ve hızı gibi faktörler bireyin baş etme kapasitesini aşması sonucu bir takım psikolojik rahatsızlıkların ve psikopatolojilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Hovey, 2000).

2.9.3. Göçün Neden Olduğu Ruhsal Durumlar

Göç değişken devamlı hareket halinde bir süreçtir. Ayrıca göç yaşayan birisinin yerleştiği toplumda uyum sağlama, uyum ve problemlerle başa çıkma gibi sebeplerden bireysel ve sosyal problemler ortaya çıkabilir. Bu durum bireyin düşüncesindeki davranış kalıpları ile toplumun davranış kalıpları arasındaki çelişkiden kaynaklanır. Bu gibi kültür çatışması sonucunda insanları bir araya getiren ve birleştiren ortak gayeler, beklentiler yok olur. Gayesiz, umutsuz hayat tarzı insanların duyarsız, ilgisiz ya da saldırgan olmasına yol açabilir. Sosyal çözülme meydana gelir, böyle durumlarda insanlar kendi başına, koyduğu kurallar ve ilkeler doğrultusunda yaşarlar (Aydemir, 1997).

Bilgen'in araştırmasına göre göç sonrası kültürlenme çatışmasının durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin yükselmesine sebep olduğu görülmüştür. Ayrıca göçmenler yeni kültüre adapta olurken geldiği yerlere ve topluma özlemi de yaşamaktadır. Kişi her ikisini kültürlenmede kullanabilir ise sağlıklı ilerleyebilir. Synder ve arkadaşları Orta Amerika ve Meksika'daki mülteciler arasında yaptığı araştırmada depresyon, anksiyete ve somatizasyon semptomlarına yüksek düzeyde rastlamış ve DSM kriterlerini karşılayacak

şekilde PTSTB tanısını alanların % 52 oranında olduğunu bildirmiştir. Yine bu bölgede Cervantes ve arkadaşları yaptığı araştırmada mülteciler arasında PTSTB, depresyon, anksiyete, somatizasyon belirtileri yüksek oranda bulunmuştur ((Bilgen, 2001).

Göçmenler arasında psikolojik hastalıkların yaygınlığını araştıran başka bir çalışmada ise psikotik özellikli duygu durum bozukluğu, şizofreni ve persekütif tip sanrısız bozukluğun kontrol grubuna göre daha sıklıkla görüldüğü kaydedilmiştir (İçduyu, 1997).

Samuel ve arkadaşlarının Kore kökenli göçmenlerde yaptıkları bir çalışmada depresyona daha sık rastlandığını ve özellikle evlenmemiş kadınlarda, gençlerde, yüksek eğitim durumuna sahip olanlarda, birden fazla göç yaşamış kişilerde depresyon düzeyinin arttığı bilgisi verilmiştir (Bilgen, 2001). Ayrıca İngiltere’de yaşayan Pakistan kökenli depresif kişiler, sağlık çalışanlarına genellikle somatik semptomlar ile başvurduğu görülmektedir (Andrew, 2000).

İntihar girişimi göçmenlerde ve özellikle gelir düzeyi düşük olan kişilerde daha sık görülmekte, bayanlarda intihar daha sık, erkeklerde ise işsizlik ve düşük gelirin intihara meğili arttırdığı görülmektedir (Sır, 1998).

2.9.4. Ruh Sağlığı ve Psikolojik Belirtilerle İlgili Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde psikolojik belirtilerle ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu bölümde psikolojik belirtilerle ilgili son yıllarda yapılan bazı araştırmalarla ilgili kısaca bilgi verilmiştir.

Karaman (2018), İstanbul ili Sarıyer ilçesindeki iki lisede eğitime devam eden 456 öğrenciye Kişisel Bilgi Formu, Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği-Ergen Formu ve Kısa Semptom Envanteri uygulamıştır. Araştırmanın amacı, 15-18 yaş aralığındaki ergenlerde akılcı olmayan inançlar ve psikopatolojik semptomlar arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma sonucunda, akılcı olmayan inançlar ile anksiyete, depresyon, somatizasyon ve olumsuz benlik algısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ancak akılcı olmayan inançlar ile hostilete arasında bir ilişki olmadığı rapor edilmiştir.

Başka bir çalışmada Arıca ve Özbay (2016), sanal zorbalığa maruz kalan ergenlerin psikolojik belirtileri ve sanal mağduriyet ile başa çıkmalarında çözüm odaklı kısa süreli terapi yönelimli psikoeğitim programının etkisini incelemiştir. Bu amaçla, İstanbul ili Ümraniye ilçesinde bulunan bir meslek lisesinde okuyan 674 öğrenciyle Siber Mağduriyet Ölçeği, KSE ve Kişisel Bilgi Formu uygulamıştır. Ölçeklerden ortlamanın üzerinde puan alan 28 öğrenci rastgele seçilerek yürütülen çalışmanın sonucunda, deney grubundaki ergenlerin psikolojik belirtilerinin ve sanal mağduriyetinin düştüğü, kontrol grubunda ise psikolojik belirti ve sanal mağduriyet düzeylerinde hiç bir değişiklik olmadığı rapor edilmiştir.

Taş (2015), psikolojik belirtileri azaltmaya yönelik psiko-eğitim programının internet bağımlılığı ve psikolojik belirti düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmaya 12'si deney 12'si kontrol grubunda olmak üzere 9, 10 ve 11. sınıflarda öğrenim gören lise öğrencileri katılmıştır. Deney grubuna 10 oturumdan oluşan psikolojik belirtileri azaltmaya yönelik psikoeğitim programı uygulanırken kontrol grubuna bu uygulama verilmemiştir. Araştırmanın bulgularına göre psikolojik belirtileri azaltmaya yönelik psiko-eğitim programının ergenlerin psikolojik belirti ve internet bağımlılığı düzeylerini düşürmede etkili olduğu ve bu durumun kırkbeş gün sonra devam ettiği bulunmuştur.

Buğa (2016), bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı olarak geliştirilen web tabanlı interaktif ve geleneksel psiko-eğitim programının bilişsel hata ve psikolojik belirti düzeylerinin etkisini incelemiştir. Araştırmaya 36 sekizinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Web tabanlı interaktif psiko-eğitim, geleneksel psiko-eğitim ve kontrol gruplarına 12'ser öğrenci atanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre web tabanlı interaktif psiko-eğitim programına katılan kişilerin hem bilişsel hata düzeyleri hem de psikolojik belirti düzeylerinde anlamlı bir düşüşün olduğu ve bu etkilerin izleme ölçümlerinde de sürdüğü bulunmuştur. Ayrıca, geleneksel psiko-eğitim programına katılan öğrencilerin ise bilişsel hata düzeylerin azaldığı ve bu etkilerin izleme ölçümlerinde devam ettiği bulunurken psikolojik belirti düzeylerinde anlamlı bir değişiklik olmadığı rapor edilmiştir.

Özdolap (2015), yaptığı araştırmada, yaşları 18-66 arasında değişen 250 yetişkin bireye Kişisel Bilgi Formu, Kısa Semptom Envanteri ve Mizah Tarzları Ölçeğini uygulamıştır. Araştırmanın amacı normal popülasyonda mizah tarzları ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma sonucunda, kendini geliştirici mizah alt boyutu ile depresyon ve olumsuz benlik alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu, ayrıca kendini yıkıcı mizah alt boyutu ile Kısa Semptom Envanteri alt boyutları ve toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu rapor edilmiştir. Ayrıca, sadece depresyonun kendini geliştirici mizah alt boyutunu yordadığı ve hostilitenin de saldırgan mizah alt boyutunu yordadığı belirtilmiştir.

Yıldırım, Atlı ve Çitil (2014) yaptıkları araştırmada lise öğrencilerinin psikolojik yardım aramaya gönüllülükleri ile psikolojik belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu amaçla, Sivas ili Kangal ilçesindeki dört lise ile Malatya ilindeki 2 liseden toplam 587 öğrenciye Kısa Semptom Envanteri ve Psikolojik Yardım Aramaya Yönelik Gönüllülük Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, sınıf düzeyi ve daha önce yardım alıp almama durumu ile psikolojik yardım aramaya gönüllülük arasında anlamlı bir fark olmadığı rapor edilmektedir. Ayrıca, psikolojik belirtilerin tüm alt boyutları ile psikolojik yardım aramaya gönüllülüğün pozitif yönde bir ilişkisi olduğu belirtilmiştir.

Kurt (2013), yaptığı çalışmada, anne babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı, stresle başa çıkma tarzları ve psikolojik belirtiler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemiştir. Ebeveynleri boşanmış erkek ergenlerin kız ergenlere göre psikolojik dayanıklılıkları daha düşük, benlik saygılarının ise daha yüksek olduğu; bunun yanında, ebeveynleri boşanmış ergenlerin, ebeveyn boşanma süresi arttıkça psikolojik dayanıklılık ve benlik saygılarında artma olduğu; stresle başa çıkma tarzları, benlik saygısı ve psikolojik belirtiler, psikolojik dayanıklılıkla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Stresle başa çıkmanın ve benlik saygısının daha yüksek olmasının, ebeveynleri boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılıklarına olumlu katkı sağlarken; psikolojik dayanıklılığa sahip olmanın psikolojik belirtilerin azalmasını sağladığı bulunmuştur.

Cook ve arkadaşları (2012), iyilik hali hareket planının depresyon, anksiyete ve algılanan iyileşme düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmaya ciddi ruhsal rahatsızlıkları olan 519 kişi katılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol gruplu ön-test, son-test ve iki izleme ölçümlü deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubuna 8 oturumluk her bir oturumu iki buçuk saat süren iyilik hali hareket planı uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre iyilik hali hareket planına katılan bireylerin depresyon ve anksiyete düzeylerinin anlamlı düzeyde azaldığı algılanan iyileşme düzeylerinin ise anlamlı düzeyde arttığı bulunmuştur.

Telef (2011), 2008-2009 yılları arasında İzmir ilinde ortaokul ve liseye devam eden 1250 öğrenciye Çocuklar İçin Özyeterlik Ölçeği ve Kısa Symptom Envanteri uygulamıştır. Araştırmanın amacı, ergenlerin özyeterliklerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ve ergenlerin öz-yeterlikleri ile psikolojik semptomları arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma sonucunda, öz-yeterliğin yaşa, cinsiyete, okul başarısına göre anlamlı farklılık gösterdiği rapor edilmiştir. Ayrıca, ergenlerin akademik, duygusal, sosyal ve genel özyeterlik düzeyleri artıkça anksiyete, depresyon, somatizasyon, olumsuz benlik algısı ve hostilite düzeyleri azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Alver, Dilekmen ve Ada (2009) yaptıkları araştırmada, üniversite öğrencileri psikolojik belirtileri, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, algıladıkları akademik başarıları, bölümü tercih sırası, öğrenim gördükleri bölümden memnuniyet değişkenleri açısından incelenmiştir. Bulgulara göre, lise türü, algıladıkları akademik başarı ve bölüm memnuniyetinin dışında kalan tüm değişkenliklere göre psikolojik belirtilerinin anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür.

Çetin-Dağlı (2009), yaptığı çalışmada, Düzce Meslek Yüksekokulu öğrencilerinde; son bir yılda maruz kalınan şiddet şekillerinin sıklığını, son bir yılda bir başka kişiye uygulanan şiddet şekillerinin sıklığını, partner şiddetinin sıklığını, şiddet için risk ve koruyucu faktörleri belirlemeyi; KSE alt ölçek puanları ile şiddet uygulama veya şiddete maruz kalma arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamıştır. Sonuç olarak, duygusal şiddet uygulama ve duygusal şiddete maruz kalma arttıkça KSE'nin tüm alt ölçek puanları her iki

cinsiyette de arttığını; fiziksel şiddete maruz kalma arttıkça kızlarda depresyon, somatizasyon, hostilite, erkeklerde tüm alt ölçek puanlarının arttığını; fiziksel şiddet uygulama arttıkça; kızlarda depresyon, erkeklerde tüm alt ölçek puanlarının arttığını; cinsel şiddete maruz kalan kızlarda anksiyete, erkeklerde anksiyete, hostilite ve olumsuz alt benlik puanlarının arttığını; cinsel şiddet uygulayan erkeklerde ise; depresyon, anksiyete, olumsuz alt benlik, hostilite alt ölçek puanlarının arttığını bulmuştur.

Sarı (2008), ergenlerin psikolojik belirti düzeyleri ve uyumlarının bazı değişkenler (sınıf, cinsiyet, ebeveynle çatışma yaşama durumu, sigara kullanma ve ebeveynin anlayışlı davranma) açısından anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi; ergenlerin benlik saygılarının psikolojik belirti ve uyum düzeyleri üzerindeki etkisini incelenmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, Kocaeli ili Kandıra ilçesindeki liselere devam eden 215 öğrenciye Kısa Bilgi Formu, KSE, Offer Benlik İmgesi Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin benlik saygısının psikolojik belirti ve uyumları üzerinde önemli düzeyde bir etkiye sahip olduğunu ve bu değişkenlerin kendi aralarında anlamlı düzeyde ilişki olduğunu saptamıştır.

Durak-Batıgün ve Büyükşahin (2008) klinik tanı almamış bireylerde aleksitimi, psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu amaçla Ankara ilinde yaşayan yaşları 18 ile 40 arasında değişen 300 bireye Toronto Aleksitimi Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve KSE uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre aleksitimi düzeyi yüksek olan bireylerin psikolojik belirti, kaçınmacı bağlanma ve kaygılı bağlanma düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında kaygılı bağlanma ve psikolojik belirtilerin aleksitimiye pozitif yönde anlamlı biçimde yordadığı bulunmuştur.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmada 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenmede ruhsal durum ile ilişkisi incelenmesinde ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni Bursa ilinde yaşayan 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen bireylerdir. Bu bireyler arasından kartopu örneklem yöntemi ile 233 kişi seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerin elde edilebilmesi Sosyo-Demografik Veri Formu (SDVF), Belirti Tarama Testi (SCL-90) ve Kültürlenme Ölçeği (KÖ) kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyo-demografik Veri Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formunda katılımcıların cinsiyeti, yaşı, Türkiye'ye geldiği yaş, Türkiye'de yaşadığı yerleşim birimi, mesleği, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, anne yaşı, anne eğitim düzeyi, baba yaşı, baba eğitim düzeyi, ailesinin Bulgaristan'dan ayrıldığı yıl, ailesinin Türkiye'ye yerleştiği yıl, kendisini nereli hissettiği, Bulgaristan'a geri dönmeyi düşünüp düşünmedikleri ile ilgili sorular sorulmaktadır.

3.3.2. Belirti Tarama Testi (SCL-90);

Bireylerdeki psikolojik belirtilerin ne düzeyde olduğunu ve hangi alanlara yayıldığını belirleyen bir ölçü aracı olan SCL-90, Derogatis ve arkadaşları tarafından 1976 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 1991 yılında Mustafa Kılıç tarafından yapılmıştır ve 90 maddeden

oluşan ölçek 10 alt testten meydana gelmektedir. Alt testler ise sırasıyla şu şekildedir; somatizasyon (SOM), obsesif-kompulsif (O-C), kişiler arası duyarlılık (INT), depresyon (DEP), kaygı (ANK), öfke-düşmanlık (HOS), fobik anksiyete (PHOB), paranoid düşünce (PAR), psikotizm (PSY) ve uyku bozuklukları, iştah bozuklukları ve suçluluk ile ilgili belirtileri yansıtan 7 adet ek maddeler. Kılıç tarafından yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında araştırmacı 15 gün arayla envanteri iki kez uygulamış ve alt ölçeklerin güvenilirlik sayıları SOM .82, O-C .84, INT .79, DEP .78, ANK .73, HOS .79, FHOB .78, PAR .63, PSY .73 ve ek skala .77 olarak hesaplanmıştır (Kılıç, 1991).

3.3.3. Kültürlenme Ölçeği (KÖ)

Kültürlenme tutumları, 44 maddelik Acculturation Attitudes Scale'in (Ataca ve Berry, 2002: 11) değiştirilmiş versiyonu ile ölçülmüştür. Çocuklarla ilgili üç alan; Çocuk yetiştirme stili, çocuk değerleri ve çocukların dışarıya taşınması dışlanmış ve bu çalışmada başka bir alan, kültür alanı eklenmiştir. 36 maddelik ölçek 9 tutum alanı içeriyordu; arkadaşlık, sosyal aktivite, yemek, bayram kutlamaları, dil kullanımı, dekorasyon, gazete okurları, yaşam tarzı ve kültür. Her bir kültürleşme tutumları; Asimilasyon, ayrılık, marjinalleşme ve entegrasyon, 9 ifade ile oluşturuldu. Anket üzerinde 1, 2, 10, 11, 20, 19, 25, 31 ve 36 numaralı ifadeler asimilasyonu ölçmüştür. Örnek bir ifade şuydu: "Amerikan bayramını Türk tatillerinden daha çok kutlamayı tercih ediyorum". Tablo 4, 7, 12, 14, 21, 22, 24, 29 ve 33 ölçülen ayrımı. Örnek bir ifade şuydu: "Türk yakın arkadaşlarına Amerikan yakın arkadaşlarından daha çok tercih ediyorum". Tablo 5, 8, 13, 16, 18, 23, 27, 32 ve 35 marjinalizasyonu ölçtüler. Örnek bir ifade şuydu: "Çoğu zaman nerede yaşadığımı umursamıyorum". Entegrasyon için 3, 6, 9, 15, 17, 26, 28, 30 ve 34 ölçüldü. Örnek bir ifade şuydu: " Hem buranın hem Bulgaristan'ın bayramlarını kutlamayı tercih ederim". Ölçeğin 36 maddesi ölçeğe göre sıralanmıştır ve cevaplar "kesinlikle katılmıyorum" (1) ile "kesinlikle katılıyorum" (5) arasında değişen 5'li Likert ölçeğinde verilmiştir. Özgün ölçekte her bir tutum için Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları, asimilasyon için .83, ayrılma için .89, entegrasyon için .84 ve marjinalizasyon için .78 olarak bildirilmiştir. Ölçeğin 36 maddelik

modifiye edilmiş versiyonunda Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları, asimilasyon için .80, ayrışma için .81, entegrasyon için .76 ve marjinalleşme tutumları için .75 olarak bulunmuştur.

3.4. Veri Toplanması

Bu çalışmanın anketi Bursa ilinde yaşayan 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen bireylerin bulundukları yere (ev veya iş yerleri) gidilerek, bizzat kendilerine uygulanacaktır. Katılımcılara Gönüllü Katılım Formu ile bilgilendirme yapıp onayları alınmıştır. Onay vermeyen katılımcılara uygulama yapılmamıştır.

3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada göç yaşamış olan bireylerden elde edilen dataların istatistiksel olarak çözümlenmesi için Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılmıştır.

Göç yaşamış olan bireylerin sosyo-demografik özellikleri ve göç durumuna ilişkin özelliklerinin belirlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracından bulunan SCL90R ve kültürlenme ölçeğine verilen yanıtların güvenilirliğinin saptanmasında bir iç tutarlılık testi olan Cronbach alfa testi kullanılmış olup, SCL90R testine ait Cronbach alfa katsayısı 0,954 bulunurken, kültürlenme ölçeğine ait Cronbach alfa katsayısı 0,700 bulunmuştur.

Göç yaşamış bireylerin SCL90R ve kültürlenme ölçeğine ait puanlarının belirlenmesi maksadıyla ortalama, standart sapma, alınan en düşük ve alınan en yüksek puan gibi tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Katılımcıların SCL90R ve kültürlenme ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılıma uyum gösterme durumu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve SCL90R ve kültürlenme ölçeği puanlarının normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu sebeple araştırma hipotezlerinin karşılaştırılmasında parametrik olmayan test istatistikleri kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine, yaşadıkları yere, çalışma durumuna, medeni durumuna, fiziksel-psikolojik hastalık durumuna, göç etme yaşına, göç etme zamanına

ve Bulgaristan'a geri dönmeyi düşünme durumlarına göre SCL90R ve kültürlenme ölçeğinden aldıkları puanlar Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Katılımcıların yaşlarına, eğitimlerine, gelirlerine, anne-baba eğitim durumlarına ve kendilerini tanımlama şekillerine göre SCL90R ve kültürlenme ölçeğinden aldıkları puanlar Kruskal-Wallis H testi ile test edilmiş ve gruplar arası fark çıkması durumunda Mann-Whitney U testi uygulanarak farkın hangi gruplardan kaynaklandığı belirlenmiştir. SCL90R ve kültürlenme ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişkin Spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 1

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı(n=233)

	Sayı(n)	Yüzde(%)
Cinsiyet		
Kadın	125	53,65
Erkek	108	46,35
Yaş Grubu		
35 yaş ve altı	53	22,75
36-45 yaş	91	39,06
46 yaş ve üzeri	89	38,20
Yaşanılan yerleşim birimi		
Köy/ilçe	91	39,06
Şehir	142	60,94
Çalışma durumu		
Çalışan	133	57,08
Çalışmayan	100	42,92
Medeni durum		
Evli	210	90,13
Bekâr	23	9,87
Eğitim durumu		
İlköğretim	58	24,89
Lise	122	52,36
Üniversite ve üstü	53	22,75
Gelir		
Düşük	29	12,45
Orta	189	81,12
Yüksek	15	6,44
Anne eğitim durumu		
Bir okul bitirmemiş	56	24,03
İlköğretim	117	50,21
Lise ve üzeri	60	25,75
Baba eğitim durumu		
Bir okul bitirmemiş	37	15,88
İlköğretim	114	48,93
Lise ve üzeri	82	35,19
Fiziksel hastalık		
Var	24	10,30
Yok	209	89,70
Psikolojik hastalık		
Var	6	2,58
Yok	227	97,42

Tablo 1.'de araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi için uygulanan frekans analizi sonuçları gösterilmiştir.

Göç yaşamış bireylerin %53,65'inin kadın, %46,35'inin erkek olduğu, %22,75'inin 35 yaş ve altı, %39,6'sının 36-45 yaş, %38,20'sinin ise 46 yaş ve üzerinde olduğu, %39,06'sının köy/ilçede, %60,94'ünün ise şehirde yaşadığı saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin %57,08'inin çalıştığı, %90,13'ünün evli olduğu görülmüştür. Katılımcıların %24,89'unun ilköğretim, %52,36'sının lise ve %22,75'inin üniversite ve üstü seviyede eğitim almış olduğu, %12,45'inin gelirini düşük, %81,12'sinin orta ve %6,44'ünün yüksek olarak nitelendirdiği görülmüştür. Araştırmaya katılan göç yaşamış bireylerin %24,03'ünün annesinin herhangi bir okul bitirmediği, %50,21'inin ilköğretim ve %25,75'inin lise ve üzeri düzeyde eğitim aldığı, %15,88'inin babasının bir okul bitirmediği %48,93'ünün lise ve %35,19'unun babasının lise üzeri düzeyde eğitim aldığı saptanmıştır. Katılımcıların %10,30'unun fiziksel ve %2,58'inin psikolojik hastalığının olduğu görülmüştür.

Tablo 2

Katılımcıların göç özelliklerine göre dağılımı(n=233)

	Sayı(n)	Yüzde(%)
Türkiye'ye göç etme yaşı		
18 yaş altı	112	48,07
18 yaş ve üzeri	121	51,93
TC'ye göç etme zamanı		
1989 yılı	101	43,35
1990 yılı ve sonrası	132	56,65
Tanımladığı kimlik		
Türkiyeli	74	31,76
Bulgaristanlı	49	21,03
Hem Türkiyeli hem Bulgaristanlı	110	47,21
Bulgaristan'a dönmeyi düşünme		
Düşünen	14	6,01
Düşünmeyen	219	93,99

Tablo 2.'de katılımcıların yaşadıkları göçe ilişkin özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2.'de verilen frekans analizi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların %48,07'sinin 18 yaş altında, %51,93'ünün 18 yaş ve üzerideyken göç yaşadığı,

%43,35'inin 1989 yılında, %56,65'inin 1990 yılı ve sonrası Türkiye'ye göç ettiği saptanmıştır. Katılımcıların %31,76'sı kendisini Türkiyeli, %21,03'ü Bulgaristanlı ve %47,21'i hem Türkiyeli hem Bulgaristanlı olarak tanımlamakta olup, %6,01'inin Bulgaristan'a geri dönmeyi düşündüğü saptanmıştır.

Tablo 3

Katılımcıların SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanlar(n=233)

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Somatizasyon (SOM)	233	0,25	0,38	0,00	2,08
Obsesif- Kompulsif Belirtiler (OBKO)	233	0,33	0,36	0,00	1,70
Kişilerarası Duyarlılık (KADU)	233	0,23	0,31	0,00	1,67
Depresyon (DEP)	233	0,27	0,33	0,00	1,62
Anksiyete (ANX)	233	0,16	0,25	0,00	1,80
Hostilite (HOST)	233	0,23	0,36	0,00	2,00
Fobik Anksiyete (FOB)	233	0,11	0,26	0,00	2,14
Paranoid Düşünce (PAR)	233	0,29	0,36	0,00	2,00
Psikotizm (PSİK)	233	0,09	0,17	0,00	1,20
Ek Ölçek (EK)	233	0,31	0,39	0,00	2,00
SCL90R Ölçeği Geneli	233	0,23	0,25	0,00	1,49
Asimilasyon	233	28,91	5,90	14,00	43,00
Ayrılık	233	20,80	5,13	10,00	39,00
Marjinalleşme	233	22,78	6,12	9,00	41,00
Entegrasyon	233	28,50	5,17	13,00	45,00

Tablo 3.'te araştırmaya katılan göç yaşamış bireylerin SCL90R ve kültürlenme ölçeğinden aldıkları puanların belirlenmesine dair ortalama, standart sapma, en küçük ve en büyük değer gibi betimsel istatistikler gösterilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin SCL90R ölçeğinde bulunan somatizasyon alt boyutundan $\bar{x}=0,25\pm0,38$ puan, obsesif-kompulsik belirtiler alt boyutundan $\bar{x}=0,33\pm0,36$ puan, kişilerarası duyarlılık alt boyutundan $\bar{x}=0,23\pm0,31$ puan, depresyon alt boyutundan $\bar{x}=0,27\pm0,33$ puan, anksiyete alt boyutundan $\bar{x}=0,16\pm0,25$ puan, hostilite alt boyutundan $\bar{x}=0,23\pm0,36$ puan, fobik anksiyet alt boyutundan $\bar{x}=0,11\pm0,26$ puan, paranoid düşünce alt boyutundan $\bar{x}=0,29\pm0,36$ puan, psikotizm alt boyutundan $\bar{x}=0,09\pm0,17$ puan, ek ölçek alt boyutundan $0,31\pm0,39$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan göç yaşamış bireylerin SCL90R ölçeğinden en düşük 0,00, en yüksek 1,49 puan aldığı saptanmış olup, ölçekten $\bar{x}=0,23\pm0,25$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin kültürlenme ölçeğinde bulunan alt boyutlardan aldıkları puanlar incelendiğinde, asimilasyon alt boyutundan $\bar{x}=28,91\pm5,90$ puan, ayrılık alt

boyutundan $\bar{x}=20,80\pm5,13$ puan, marjinalleşme alt boyutundan $\bar{x}=22,78\pm6,12$ puan ve entegrasyon alt boyutundan $\bar{x}=28,50\pm5,17$ puan aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların cinsiyetlerine göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Kadın	125	28,10	5,96	28,00	107,90	-2,220	0,026*
	Erkek	108	29,86	5,71	30,00	127,53		
Ayrılık	Kadın	125	20,36	5,34	20,00	110,54	-1,577	0,115
	Erkek	108	21,31	4,86	21,00	124,47		
Marjinalleşme	Kadın	125	22,47	6,36	22,00	112,97	-0,984	0,325
	Erkek	108	23,14	5,85	23,00	121,67		
Entegrasyon	Kadın	125	29,11	5,31	30,00	125,63	-2,108	0,035*
	Erkek	108	27,80	4,93	28,00	107,01		

* $p<0,05$

Tablo 4.'te araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin cinsiyetlerine göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına ilişkin bulgular gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan göç yaşamış bireylerin cinsiyetlerine göre kadın ve erkek bireylerin kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Kadın katılımcıların asimilasyon alt boyutundan erkek katılımcılara göre düşük, entegresyon alt boyutundan ise yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin cinsiyetlerine göre kültürlenme ölçeğindeki ayrılık ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 5.

Katılımcıların yaş gruplarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	X2	p	Fark
Asimilasyon	35 yaş ve altı	53	30,79	5,53	31,00	139,43	8,018	0,018*	1-2
	36-45 yaş	91	28,07	6,07	28,00	107,27			1-3
	46 yaş ve üzeri	89	28,66	5,74	29,00	113,59			
Ayrılık	35 yaş ve altı	53	19,58	4,68	19,00	102,44	3,267	0,195	
	36-45 yaş	91	21,22	5,48	21,00	120,17			
	46 yaş ve üzeri	89	21,10	4,96	21,00	122,43			
Marjinalleşme	35 yaş ve altı	53	22,94	6,32	22,00	117,79	0,010	0,995	
	36-45 yaş	91	22,76	6,35	23,00	116,79			
	46 yaş ve üzeri	89	22,71	5,82	23,00	116,75			
Entegrasyon	35 yaş ve altı	53	26,45	5,08	27,00	89,58	12,124	0,002*	1-2
	36-45 yaş	91	28,92	5,19	29,00	120,87			1-3
	46 yaş ve üzeri	89	29,29	4,92	30,00	129,37			

* $p<0,05$

Araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin yaş gruplarına göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 5.'te gösterilmiştir.

Göç yaşamış bireylerin yaşlarına göre kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). 35 yaş ve altı yaşındaki bireylerin bulunan asimilasyon ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar, 36-45 yaş ve 46 yaş ve üzeri bireylerden anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin yaş gruplarına göre kültürlenme ölçeğindeki ayrılık ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 6.

Katılımcıların yaşadıkları yerleşim yerine göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Yerleşim birimi	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Köy/İlçe	91	28,41	5,71	29,00	111,97	-0,914	0,361
	Şehir	142	29,24	6,01	29,00	120,23		
Ayrılık	Köy/İlçe	91	21,53	5,37	22,00	126,29	-1,688	0,091
	Şehir	142	20,34	4,94	21,00	111,05		
Marjinalleşme	Köy/İlçe	91	22,67	5,80	23,00	117,37	-0,067	0,947
	Şehir	142	22,85	6,34	22,00	116,76		
Entegrasyon	Köy/İlçe	91	27,30	4,92	28,00	101,37	-2,839	0,005*
	Şehir	142	29,27	5,19	29,50	127,01		

* $p<0,05$

Tablo 6.'da araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin şuan yaşadıkları yerleşim birimine göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına dair bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin şuan yaşadıkları yerleşim birimine göre kültürlenme ölçeğinde bulunan entegrasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Şuan köyde/ilçede yaşayan katılımcıların kültürlenme ölçeğinde bulunan entegrasyon alt boyutundan entegresyon alt boyutundan şehirde yaşayan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha düşük puan aldıkları belirlenmiştir. Göç yaşamış olan bireylerin şuan yaşadıkları yerleşim birimine göre kültürlenme ölçeğindeki asimilasyon, ayrılık ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Köyde/ilçede ve şehirde yaşayan bireylerin asimilasyon, ayrılık ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar benzer bulunmuştur.

Tablo 7.

Katılımcıların çalışma durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Çalışma durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Çalışan	133	28,74	6,32	29,00	115,58	-0,372	0,710
	Çalışmayan	100	29,15	5,31	29,00	118,89		
Ayrılık	Çalışan	133	20,18	5,06	20,00	107,07	-2,600	0,009*
	Çalışmayan	100	21,63	5,14	22,00	130,21		
Marjinalleşme	Çalışan	133	22,71	6,37	22,00	115,36	-0,430	0,667
	Çalışmayan	100	22,88	5,80	23,00	119,19		
Entegrasyon	Çalışan	133	28,29	5,32	28,00	112,12	-1,276	0,202
	Çalışmayan	100	28,78	4,97	29,00	123,49		

* $p < 0,05$

Tablo 7.'de göç yaşamış bireylerin çalışma durumlarına göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir.

Araştırmaya alınan göç yaşamış bireylerin çalışma durumlarına göre çalışan ve çalışmayan katılımcıların kültürlenme ölçeğinde bulunan ayrılık alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Çalışmayan bireylerin ayrılık alt boyutundan çalışan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan almıştır. Göç yaşamış bireylerin çalışma durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon, marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Çalışan ve çalışmayan bireylerin kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon, marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar benzerdir.

Tablo 8.

Katılımcıların medeni durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Medeni durum	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Evli	210	28,62	5,77	29,00	113,95	-2,093	0,036*
	Bekar	23	31,57	6,47	32,00	144,89		
Ayrılık	Evli	210	21,02	5,07	21,00	119,06	-1,413	0,158
	Bekar	23	18,78	5,38	19,00	98,20		
Marjinalleşme	Evli	210	22,79	6,11	22,50	116,90	-0,070	0,944
	Bekar	23	22,70	6,34	23,00	117,93		
Entegrasyon	Evli	210	28,81	4,94	29,00	120,07	-2,108	0,035*
	Bekar	23	25,65	6,36	27,00	88,93		

* $p<0,05$

Tablo 8.'de araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin medeni durumlarına göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan göç etmiş katılımcıların medeni durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon ve entegrasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Evli bireyler kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon alt boyutundan bekarlara göre daha düşük, entegrasyon alt boyutundan ise daha yüksek puan almıştır. Göç yaşamış bireylerin medeni durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde yer alan ayrılık ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 9.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	X ²	p	Fark
Asimilasyon	İlköğretim	58	27,86	5,89	28,00	105,34	4,220	0,121	
	Lise	122	28,90	6,00	29,00	116,24			
	Üniversite ve üstü	53	30,09	5,53	31,00	131,51			
Ayrılık	İlköğretim	58	22,16	4,70	22,00	137,84	12,518	0,002*	1-2
	Lise	122	20,98	5,36	21,00	117,66			1-3
	Üniversite ve üstü	53	18,92	4,57	19,00	92,68			2-3
Marjinalleşme	İlköğretim	58	23,60	6,53	23,00	124,22	1,646	0,439	
	Lise	122	22,21	5,70	22,00	111,69			
	Üniversite ve üstü	53	23,19	6,58	23,00	121,32			
Entegrasyon	İlköğretim	58	28,97	5,34	29,50	124,91	3,848	0,146	
	Lise	122	28,78	4,98	29,00	119,96			
	Üniversite ve üstü	53	27,36	5,34	28,00	101,52			

* $p<0,05$

Araştırmaya katılan göç etmiş bireylerin eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına dair uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 9.'da gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan göç yaşamış bireylerin eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon, marjinalleşme ve entegresyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p>0,05$). Göç yaşamış olan katılımcıların eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeğinden yer alan ayrılık alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). İlköğretim mezunu olan katılımcıların ayrılık alt boyutu puanları, lise ve üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca lise mezunu olan katılımcıların bu alt boyuttan üniversite ve üzeri düzeyde eğitim alan katılımcılar göre daha yüksek puan almıştır.

Tablo 10.

Katılımcıların gelir durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Gelir	n	$\bar{x}$	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Asimilasyon	Düşük	29	28,07	3,95	28,00	105,14	2,603	0,272	
	Orta	189	29,17	6,13	29,00	120,35			
	Yüksek	15	27,33	5,90	27,00	97,70			
Ayrılık	Düşük	29	23,31	4,16	24,00	153,55	9,839	0,007*	1-2
	Orta	189	20,45	5,24	21,00	111,51			1-3
	Yüksek	15	20,40	4,27	21,00	115,50			
Marjinalleşme	Düşük	29	25,07	5,77	25,00	145,47	5,939	0,051	
	Orta	189	22,39	5,99	22,00	112,79			
	Yüksek	15	23,27	7,67	22,00	114,97			
Entegrasyon	Düşük	29	28,79	4,34	29,00	122,24	7,899	0,019*	1-3
	Orta	189	28,15	5,18	28,00	112,57			2-3
	Yüksek	15	32,33	5,18	32,00	162,63			

* $p<0,05$

Araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin gelir düzeylerine göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 10.'da gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan göç etmiş katılımcıların gelir düzeylerine göre kültürlenme ölçeğinde bulunan ayrılık ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Gelir düzeyinin düşük olduğunu belirten bireylerin ayrılık alt boyutundan aldıkları puanlar diğer katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca gelir düzeyinin yüksek olduğunu ifade eden katılımcılar, gelir düzeyinin düşük ve orta olarak tanımlayan katılımcılara göre entegrasyon alt boyutundan daha yüksek puan almıştır. Göç yaşamış bireylerin gelir düzeylerine göre kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 11.

Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Anne eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	X ²	p	Fark
Asimilasyon	Bir okul bitirmemiş	56	28,68	5,67	28,00	113,98	1,885	0,390	
	İlköğretim	117	28,62	6,16	29,00	113,18			
	Lise ve üzeri	60	29,72	5,59	30,00	127,27			
Ayrılık	Bir okul bitirmemiş	56	21,68	5,38	21,00	129,37	2,915	0,233	
	İlköğretim	117	20,79	5,09	21,00	115,44			
	Lise ve üzeri	60	20,00	4,92	21,00	108,51			
Marjinalleşme	Bir okul bitirmemiş	56	22,93	6,12	23,00	119,28	0,591	0,744	
	İlköğretim	117	22,50	5,75	22,00	113,70			
	Lise ve üzeri	60	23,18	6,87	23,50	121,31			
Entegrasyon	Bir okul bitirmemiş	56	28,89	5,28	29,00	122,78	2,671	0,263	
	İlköğretim	117	28,78	4,77	29,00	120,45			
	Lise ve üzeri	60	27,60	5,76	27,50	104,88			

* $p < 0,05$

Tablo 11.'de göç yaşamış bireylerin anne eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 11. incelendiğinde göç yaşamış bireylerin anne eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon, ayrılık, marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Anne eğitim durumlarına göre göç yaşamış bireylerin kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon, ayrılık, marjinalleşme ve entegrasyon puanları benzerdir.

Tablo 12.

Katılımcıların baba eğitim durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Baba eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	SO	X ²	p	Fark
	Bir okul bitirmemiş	37	28,14	5,52	28,00	108,78	1,918	0,383	
Asimilasyon	İlköğretim	114	28,68	6,35	29,00	113,97			
	Lise ve üzeri	82	29,59	5,38	30,00	124,92			
	Bir okul bitirmemiş	37	21,54	5,74	21,00	124,36	7,700	0,021*	1-3
Ayrılık	İlköğretim	114	21,46	4,97	22,00	126,52			2-3
	Lise ve üzeri	82	19,55	4,88	20,00	100,45			
	Bir okul bitirmemiş	37	22,62	6,19	22,00	114,51	0,070	0,966	
Marjinalleşme	İlköğretim	114	22,83	5,97	22,00	117,88			
	Lise ve üzeri	82	22,78	6,37	23,00	116,90			
	Bir okul bitirmemiş	37	28,24	5,00	28,00	115,66	4,539	0,103	
Entegrasyon	İlköğretim	114	29,25	4,93	29,00	125,92			
	Lise ve üzeri	82	27,59	5,46	27,50	105,21			

* $p < 0,05$

Tablo 12.'de göç yaşamış bireylerin baba eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Göç yaşamış bireylerin baba eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon, marjinalleşme ve entegsayon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Anne eğitim durumlarına göre göç yaşamış bireylerin kültürlenme ölçeğinde yer alan asimilasyon, marjinalleşme ve entegsayon puanları benzerdir. Göç etmiş bireylerin baba eğitim durumlarına göre kültürlenme ölçeğindeki ayrılık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve babası lise ve üzeri düzeyde eğitim görmüş olan katılımcıların ayrılık alt boyutundan diğer katılımcılara göre daha düşük puan aldığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 13.

Katılımcıların fiziksel hastalıkları olması durumuna göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Fiziksel hastalık	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Var	24	27,33	6,62	27,50	99,08	-1,377	0,169
	Yok	209	29,10	5,80	29,00	119,06		
Ayrılık	Var	24	21,46	5,79	22,00	132,52	-1,194	0,232
	Yok	209	20,73	5,06	21,00	115,22		
Marjinalleşme	Var	24	22,42	5,58	22,50	111,88	-0,394	0,694
	Yok	209	22,82	6,19	23,00	117,59		
Entegrasyon	Var	24	28,04	5,61	28,50	117,50	-0,038	0,969
	Yok	209	28,56	5,13	29,00	116,94		

* $p < 0,05$

Tablo 13.'te göç yaşamış olan bireylerin herhangi bir fiziksel hastalıkları olması durumuna göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya alınan göç yaşamış bireylerin herhangi bir fiziksel hastalıkları olması durumlarına göre kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon, ayrılık marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Herhangi bir fiziksel hastalığı olan ve olmayan bireylerin kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon, ayrılık marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından benzer puanlar almıştır.

Tablo 14.

Katılımcıların psikolojik hastalıkları olması durumuna göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Psikolojik hastalık	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Var	6	26,33	5,24	26,50	86,92	-1,109	0,267
	Yok	227	28,98	5,91	29,00	117,80		
Ayrılık	Var	6	22,17	2,99	22,00	141,25	-0,895	0,371
	Yok	227	20,77	5,18	21,00	116,36		
Marjinalleşme	Var	6	22,00	0,89	22,00	109,33	-0,283	0,777
	Yok	227	22,80	6,20	23,00	117,20		
Entegrasyon	Var	6	32,33	6,19	31,50	157,67	-1,500	0,133
	Yok	227	28,40	5,12	29,00	115,93		

* $p < 0,05$

Araştırmaya dahil edilen göç yaşamış olan bireylerin herhangi bir psikolojik hastalıkları olması durumuna göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 14.'te gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin herhangi bir psikolojik hastalıkları olması durumuna göre kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon, ayrılık marjinalleşme ve entegresyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Psikolojik hastalığı olan ve olmayan bireylerin kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon, ayrılık marjinalleşme ve entegresyon alt boyutlarından aldıkları puanlar benzer bulunmuştur.

Tablo 15.

Katılımcıların göç etme yaşına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Göç etme yaşı	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	18 yaş altı	112	29,48	5,71	30,00	124,42	2,618	0,106
	18 yaş ve üzeri	121	28,39	6,04	28,00	110,14		
Ayrılık	18 yaş altı	112	19,82	4,85	20,00	103,96	8,119	0,004*
	18 yaş ve üzeri	121	21,71	5,24	21,00	129,07		
Marjinalleşme	18 yaş altı	112	22,77	6,30	22,00	115,62	0,091	0,763
	18 yaş ve üzeri	121	22,79	5,98	23,00	118,28		
Entegrasyon	18 yaş altı	112	27,35	5,18	27,00	100,80	12,506	0,000*
	18 yaş ve üzeri	121	29,57	4,95	30,00	131,99		

* $p<0,05$

Tablo 15.'te katılımcıların göç etme yaşlarına göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına ilişkin bulgular verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin göç etme yaşlarına göre kültürlenme ölçeğinde bulunan ayrılık ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). 18 yaş altındayken göç etmiş bireylerin ölçekte bulunan ayrılık ve entegrasyon alt boyutundan 18 yaş ve üzerindeyken göç etmiş bireylere göre daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Katılımcıların göç etme yaşlarına göre ölçekte yer alan asimilasyon ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tablo 16.

Katılımcıların göç etme zamanlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Göç etme zamanı	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	1990 yılı ve sonrası	101	28,29	6,08	28,00	109,17	-1,554	0,120
	1989 yılı	132	29,39	5,73	30,00	122,99		
Ayrılık	1990 yılı ve sonrası	101	21,10	5,11	21,00	119,29	-0,454	0,650
	1989 yılı	132	20,58	5,16	21,00	115,25		
Marjinalleşme	1990 yılı ve sonrası	101	21,47	6,33	21,00	103,56	-2,666	0,008*
	1989 yılı	132	23,79	5,78	23,00	127,28		
Entegrasyon	1990 yılı ve sonrası	101	29,36	5,72	29,00	128,11	-2,205	0,027*
	1989 yılı	132	27,85	4,62	28,00	108,50		

* $p < 0,05$

Araştırma kapsamına alınan bireylerin göç etme zamanlarına göre göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 15.'te gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin göç etme zamanlarına göre kültürlenme ölçeğindeki asimilasyon ve ayrılık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken ($p > 0,05$), marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). 1990 yılı ve sonrasında göç etmiş katılımcıların marjinalleşme puanları 1989 yılında göç edenlere göre daha düşük, entegrasyon puanları ise daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 17.

Katılımcıların kendilerini tanımlama şekillerine göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Tanımladığı kimlik	n	$\bar{x}$	s	M	SO	X2	p	Fark
Asimilasyon	Türkiyeli	74	31,72	4,63	32,00	149,83	29,340	0,000*	1-2
	Bulgaristanlı	49	26,18	6,79	24,00	86,67			1-3
	Türkiyeli ve Bulgaristanlı	110	28,25	5,50	28,50	108,42			2-3
Ayrılık	Türkiyeli	74	20,58	4,58	21,00	115,33	1,229	0,541	
	Bulgaristanlı	49	21,73	6,71	22,00	126,39			
	Türkiyeli ve Bulgaristanlı	110	20,54	4,66	21,00	113,94			
Marjinalleşme	Türkiyeli	74	23,62	5,66	23,00	126,67	2,283	0,319	
	Bulgaristanlı	49	22,04	6,44	22,00	110,80			
	Türkiyeli ve Bulgaristanlı	110	22,55	6,27	22,00	113,26			
Entegrasyon	Türkiyeli	74	27,36	4,78	27,50	103,62	6,818	0,033*	1-3
	Bulgaristanlı	49	27,76	5,83	29,00	110,52			2-3
	Türkiyeli ve Bulgaristanlı	110	29,60	4,93	29,50	128,89			

* $p<0,05$

Tablo 17.'de araştırmaya dahil edilen bireylerin kendilerini tanımlama şekillerine göre kültürlenme ölçeklerinden almış oldukları puanların karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan göç yaşamış katılımcıların kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farkın oldu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kendilerini Türkiyeli olarak tanımlayan katılımcıların asimilasyon alt boyutundan aldıkları puanlar diğer katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca kendilerini Bulgaristanlı olarak tanımlayan katılımcıların asimilasyon puanları diğer katılımcılardan daha düşük bulunmuştur. Kendilerin Türkiyeli ve Bulgaristanlı olarak tanımlayan katılımcılar entegresyon alt boyutundan diğer katılımcılara göre daha yüksek puan almıştır. Katılımcıların kendilerini tanımlama şekillerine göre ayrılık ve marjinalleşme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 18.

Katılımcıların Bulgaristan'a dönmeyi düşünme durumlarına göre SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması(n=233)

	Dönmeyi düşünme	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Asimilasyon	Düşünen	14	26,43	7,05	27,50	91,50	-1,462	0,144
	Düşünmeyen	219	29,07	5,80	29,00	118,63		
Ayrılık	Düşünen	14	22,00	7,05	21,50	123,29	-0,361	0,718
	Düşünmeyen	219	20,73	5,00	21,00	116,60		
Marjinalleşme	Düşünen	14	26,36	8,17	25,50	145,14	-1,614	0,107
	Düşünmeyen	219	22,55	5,92	23,00	115,20		
Entegrasyon	Düşünen	14	31,29	5,58	29,50	146,46	-1,691	0,091
	Düşünmeyen	219	28,32	5,10	29,00	115,12		

Tablo 18.'de verilen Mann-Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların Bulgaristan'a dönmeyi düşünme durumlarına göre kültürlenme ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 19.

Katılımcıların SCL90R ve Kültürlenme Ölçeğinden aldıkları puanları arasındaki korelasyonlar (n=233)

		Asimilasyon	Ayrılık	Marjinalleşme	Entegrasyon
Somatizasyon (SOM)	r	-0,14	0,18	0,05	0,02
	p	0,03*	0,00*	0,44	0,81
Obsesif- Kompulsif Belirtiler (OBKO)	r	-0,06	0,13	0,07	-0,04
	p	0,37	0,05*	0,30	0,58
Kişilerarası Duyarlılık (KADU)	r	-0,08	0,01	0,13	0,00
	p	0,21	0,89	0,06	0,96
Depresyon (DEP)	r	-0,11	0,08	0,02	-0,02
	p	0,08	0,20	0,79	0,76
Anksiyete (ANX)	r	-0,14	0,13	-0,01	-0,04
	p	0,03*	0,05*	0,87	0,59
Hostilite (HOST)	r	-0,11	0,10	0,09	-0,02
	p	0,08	0,11	0,18	0,76
Fobik Anksiyete (FOB)	r	-0,12	0,06	0,06	0,07
	p	0,08	0,36	0,33	0,30
Paranoid Düşünce (PAR)	r	-0,04	0,00	-0,01	0,01
	p	0,59	0,96	0,87	0,94
Psikotizm (PSİK)	r	-0,07	0,08	0,04	-0,07
	p	0,30	0,23	0,55	0,27
Ek Ölçek (EK)	r	-0,18	0,19	0,13	0,07
	p	0,01*	0,00*	0,04*	0,32
SCL90R Ölçeği Geneli	r	-0,15	0,14	0,06	-0,02
	p	0,02*	0,04*	0,34	0,78

* $p < 0,05$

Tablo 19.'da araştırma kapsamına alınan göç yaşamış bireylerin SCL90R ve kültürlenme ölçeği puanları arasındaki korelasyonların saptanması için uygulanan Spearman korelasyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 19. incelendiğinde göç yaşamış olan katılımcıların kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon alt boyutundan aldıkları puanlar ile SCL90R ölçeği genelinden

ve ölçeğe yer alan somatizasyon, anksiyete ve ek ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bahse konu korelasyonlar negatif yönlü ve zayıf kuvvetli korelasyonlar olup, katılımcıların asimilasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, SCL90R ölçeği genelinden ve ölçeğe yer alan somatizasyon, anksiyete ve ek ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

Katılımcıların kültürlenme ölçeğinde yer alan ayrılık alt boyutundan aldıkları puanlar ile SCL90R ölçeği toplam puanları ve ölçeğe bulunan somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, anksiyete ve ek ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında zayıf, pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Göç yaşamış olan bireylerin kültürlenme ölçeğinde yer alan ayrılık alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, SCL90R ölçeği toplam puanları ve ölçeğe bulunan somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, anksiyete ve ek ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlar da artmaktadır. Göç yaşamış olan bireylerin kültürlenme ölçeğinde bulunan marjinalleşme ve entegrasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar ile SCL90R ölçeği toplam puanları ve ölçeğe yer alan alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı 1989-1993 yılları arası Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen kişilerin kültürlenme ve ruhsal durumları arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır. Bu çalışmada Bulgaris'tan göçmenlerinin sosyodemografik özellikleri ile kültürlenme düzeyleri incelendiğinde erkeklerin kadınlara göre asimilasyon puanları ve kadınların erkeklere göre entegrasyon puanları yüksek bulunmuştur. Göregenli'nin (2014) ve Karakuş'un (2014) çalışmalarında bizim çalışmamıza yakın olarak kadın katılımcıların erkeklere göre daha fazla asimilasyon ve entegrasyonu daha yüksek kullandığı, erkeklerin ise ayrılma stratejisini tercih ettikleri görülmüştür. Bundan farklı olarak Ataca ve Berry (2002) Kanada'da yapmış olduğu bir çalışmada kadınların ayrılma stratejisini daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Bunun nedeninin de sosyo-ekonomik durumu düşük Türk kadınlarının daha çok kendi aralarında görüşmeyi tercih ettikleri, çalışmadıkları ve toplumla daha az temasta bulunduklarından bu şekilde bir yansıma olduğu belirtilmiştir.

35 yaş ve altı bireylerde asimilasyon yüksekken, 46 yaş ve üzeri bireylerde entegrasyonun yüksek olduğu tespit edilmiştir. Şeker (2005) İzmir'de yaptığı bir çalışmada yaş arttıkça entegrasyonun daha fazla tercih edildiğini belirtmiş, bizim araştırmamızla paralel sonuç bulunmuştur.

Şehirde yaşayan göçmenlerin diğer bölgelerde yaşayanlara göre entegrasyonu yüksek bulunmuştur. Bizim bulgularımızdan farklı olarak Karakuş (2014) İzmir çalışmasında şehre geliş amacına göre kültürlenme sonuçların değişiklik gösterebileceğini ve Türk göçmenleri için asimilasyon stratejisi, kürt göçmenlerinde ise ayrılma stratejisinin görüldüğünü belirtmiştir.

Çalışmayanlarda çalışanlara göre ayrılığın yüksek olduğu tespit edilmiştir. Şeker (2005) İzmir'de yaptığı araştırmada bizim çalışmadan farklı olarak çalışan kadınların daha fazla entegrasyon ve ayrılma stratejilerini kullandığı görülmektedir.

Bekarlar daha asimile olurken evlilerin, bekarlara göre entegrasyon puanları yüksek bulunmuştur. Ataca ve Berry (2002) Kanada'da yaptığı araştırmaya göre entegrasyon stratejisini anlamlı şekilde kullanıldığı görülmüştür. Yine paralel olarak

Şeker' in (2005) İzmir'de yapmış olduğu çalışmada bekar grubun asimilasyon ve marjinalleşme stratejisini, evli grubun entegrasyon stratejisini kullandığı bildirilmiştir.

İlkokul mezunlarında ayrılık yüksek bulunmuştur. Ataca ve Berry (2002) Kanada'da yaşayan Türkler üzerine yapmış olduğu çalışmada eğitim düzeyi daha yüksek olan göçmenlerin asimilasyon ve entegrasyonu kullandıkları görülmüş, Şeker'in (2005) yapmış olduğu çalışmada ise eğitim düzeyi arttıkça entegrasyon ve ayrılma stratejilerinin daha az kullanıldığı, asimilasyonun yükseldiği belirtilmiştir.

Düşük gelirden ayrılık yüksek bulunmuştur. Yüksek gelirli olanların entegrasyon puanları düşük ve orta gelirli olanlara göre yüksek tespit edilmiştir. Ataca ve Berry (2002), Şeker (2005) yaptığı çalışmalarda üst gelir düzeyindeki göçmenlerin asimilasyonu, alt gelire sahip olan gruplar ise ayrılmayı tercih etmişlerdir.

Çalışmaya katılan göçmenlerin anne eğitimlerinin kültürlenme üzerinde bir etkisi olmadığı, ancak baba eğitimi lise ve üzeri olanlarda ayrılık puanlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

18 yaş ve üzerinde göç edenlerin ayrılık puanları diğer gruba göre daha yüksek bulunmuştur. Bu konuda herhangi bir çalışmaya rastlanmamış ancak Şeker (2005) İzmir'de yapmış olduğu bir çalışmada Bulgaristan doğumlu kişilerin asimilasyon stratejisini yüksek düzeyde kullandığını belirtmiştir.

1990 yılı ve sonrası göç eden bireylerin entegrasyon puanları yüksek bulunmuştur.

Kendini Türkiyeli olarak tanımlayan göçmenlerin asimilasyon puanları ve kendini hem Türkiyeli hemde Bulgaristanlı olarak tanımlayanların entegrasyon puanları yüksek tespit edilmiştir.

Bulgarita göçmenlerinde kültürlenme ve ruhsal durum ilişkisine bakıldığında asimilasyon ile somatizasyon, anksiyete, ek madde ve genel ruhsal durum puanları arasında negatif yönde hafif ilişki bulunmuştur. Ayrılık puanları ile somatizasyon, obsesif-kompulsif, anksiyete, ek madde ve genel ruhsal durum puanları arasında pozitif yönde hafif ilişki tespit edilmiştir. Marjinalizasyon ile ek madde arasında pozitif yönde hafif ilişki tespit edilirken, entegrasyon ile herhangi bir ruhsal durum ilişkili bulunmamıştır. Yaşadığı kültüre entegre olan göçmenlerin ruhsal açıdan daha sağlıklı oldukları söylenebilir. Buna çalışmaya benzer olarak Arun'un (2018) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaptığı çalışmada kültürlenme ve ruhsal durum arasında anlamlı bir sonuca ulaşamadığını belirtmiştir.

6.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Araştırma Bursa ilinde yaşayan 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen 233 kişinin kültürlenmede ruhsal durum ile ilişkisidir.

Göç yaşamış bireylerin %53,65'inin kadın, %39,6'sının 36-45 yaş, %60,94'ünün ise şehirde yaşadığı, %57,08'inin çalıştığı, %90,13'ünün evli olduğu, %52,36'sının lise mezunu olduğu, %81,12'sinin gelirinin orta düzeyde olduğu %50,21'inin annesinin ilköğretim mezunu, %48,93'ünün babasının lise mezunu, %10,30'unun fiziksel hastalığının olduğu, %51,93'ünün 18 yaş ve üzerindeyken göç yaşadığı, %56,65'inin 1990 yılı ve sonrasında Türkiye'ye göç ettiği saptanmıştır. %47,21'i hem Türkiyeli hem Bulgaristanlı olarak kendini tanımladıkları, %6,01'inin Bulgaristan'a geri dönmeyi düşündüğü saptanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen göç yaşamış bireylerin SCL90R ölçeğinde bulunan obsesif-kompulsif belirtiler alt boyutundan en yüksek ortalama $\bar{x}=0,33\pm0,36$ puanı almışlardır. Kültürlenme ölçeğinde bulunan asimilasyon alt boyutundan en yüksek ortalama $\bar{x}=28,91\pm5,90$ puan aldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan göç yaşamış kadın bireylerin entegrasyon puanları erkek bireylere göre yüksek, asimilasyon puanları ise erkekler göre düşük tespit edilmiştir

35 yaş ve altı yaş grubundaki göç etmiş bireylerin asimilasyon ve entegrasyon puanlarının, 36-45 yaş ve 46 yaş ve üzeri bireylerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.

Şuan köyde / ilçede yaşayan göç etmiş bireylerin entegrasyon puanlarının şehirde yaşayanlara anlamlı düzeyde daha düşük puan aldıkları belirlenmiştir.

Çalışmayan bireylerin ayrılık puanlarının, çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Evli bireylerin asimilasyon puanlarının bekarlara göre daha düşük, entegrasyon puanlarının ise daha yüksek olduğu görülmüştür.

İlköğretim mezunu olanların ayrılık puanlarının, lise, üniversite ve üstü düzeyde eğitim almış bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca lise mezunu olanların ayrılık puanlarının, üniversite ve üzeri düzeyde eğitim almış bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aylık gelir düzeyi düşük olanların ayrılık puanlarının diğer aylık gelir düzeylerine göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca aylık gelir düzeyi yüksek olanların puanlarının, gelir düzeyi düşük ve orta olanların entegrasyon puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Göç etmiş bireylerin babası lise ve üzeri düzeyde eğitim görmüş olanların ayrılık puanlarının diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

18 yaş altındayken göç etmiş bireylerin ayrılık ve entegrasyon puanlarının 18 yaş ve üzerindeyken göç etmiş bireylere göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

1990 yılı ve sonrasında göç etmişlerin marjinalleşme puanlarının, 1989 yılında göç edenlere göre daha düşük, entegrasyon puanlarının ise daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kendilerini Türkiyeli olarak tanımlayanların asimilasyon puanlarının diğerlerine göre yüksek bulunduğu görülmüştür. Ayrıca kendilerini Bulgaristanlı olarak tanımlayanların asimilasyon puanlarının diğerlerine göre daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Kendilerini Türkiyeli ve Bulgaristanlı olarak tanımlayanların entegresyon puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Göç yaşamış olanların asimilasyon puanları ile SCL90R ölçeği geneli, somatizasyon, anksiyete ve ek ölçek puanları arasındaki korelasyonlar istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve zayıf kuvvetli olup, asimilasyon puanları arttıkça, SCL90R ölçeği geneli ve somatizasyon, anksiyete ve ek ölçek puanları azalmaktadır. Göç yaşamış olan bireylerin ayrılık puanları arttıkça, SCL90R ölçeği toplam puanları, somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, anksiyete ve ek ölçek puanları da artmaktadır. Korelasyon puanları arasında zayıf, pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlılık bulunmaktadır

6.2. Öneriler

Araştırma farklı illerde yaşayan 1989-1993 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç ile gelenlerde de yapılmalıdır.

Göç yılları kısıtlanmadan yapılmalıdır.

Sadece Bulgaristan olarak sınırlanmayıp diğer göç alınan ülkelere göre de araştırmalar yapılmalıdır.

Göç ile gelen daha geniş kitlelere ulaşılması için dernekler ve göç idaresi ile ortak çalışma yapılabilir.

Göç ile gelenlerde somatizasyon, depresyon ve entegrasyon sorunlarının genelde görüldüğü diikkate alınarak bu konular ayrı ayrı araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akıncı B., Nergiz A., ve Gedik E., (2015), “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1, Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2015, s. 58-83.
- Andrews, B. and Wilding, J. M. (2004). The relation of depression and anxiety to lifestress and achievement in students. *British Journal of Psychology*, 95, 509-52.
- Andrews, T., Ann, C., Jung, C., (2000). Göçün ve Kültürün Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2:1-7
- Arıcak, O. T. ve Özbay, A. (2016). Investigation of the relationship between cyberbullying, cybervictimization, alexithymia and anger expression styles among adolescents. *Computers in Human Behavior*, 55, 278-285.
- Arun, N. (2018) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Yaşayan Üçüncü Kültür Bireylerin ve Anne Babalarının Yaşam Doyumu, Kültürlenme Turumları ve Psikolojik Sağlık Durumlarının İncelenmesi. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Tezi
- Ataca, B. and Berry, J. W. (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology*, 37(1), 13-26.
- Atasoy, E. (2010). Siyasi Coğrafya Işığında Bulgaristan Türklerinin 1989’daki Zorunlu Göçü” İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, S.21, İstanbul, s.10
- Aydemir, Ö., Köroğlu, E. (1997) Psikiyatride Kullanılan Klinik Ölçekler. Ankara: Hekimler Yayın Birliği
- Aydemir, S. ve Şahin, M. C. (2018). “Zorunlu-Kitlesele Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar Örneği”, *Dini Araştırmalar*, 21 (53): 121-148.
- Baeva, İ. ve Kalinova, E. (2009). Vazroditelnıyat Protses, Balgarskata Darjava i Balgarskite Turtsi, Tom 1, Darjavna Agentsiya Arhivi, Peçat “Multiprint OOD”, Sofya.

- Baron, N., Jensen, S. B. and De Jong, J. T.V.M. (2003). Refugees and Internally Displaced People. In B. L. Green (Ed.), *Trauma Interventions in War and Peace: Prevention, Practice and Policy*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers. 243- 270.
- Berry, J.W. (1992) Acculturation and Adaptation in New Society, *International Migration*, 30, 69-85.
- Berry, J.W. (1998). Intercultural Relations in Plural Societies, *Canadian Psychology*, 40, No:1, 12-21
- Berry, J.W., Sam, D.L.(1997). Acculturation and Adaptation. In J.W. Berry, M.H.Segall And Ç. Kağıtçıbaşı (Eds.) *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, 1.3. Social Behaviour And Applications. Boston, MA:Ally and Bacon. 291-326
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. and Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied psychology*, 55(3), 303-332.
- Bilgen, İ. (2001) Göçün Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. Adana: Çukurova Üniversitesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlık Tezi Birleşmiş Milletler Raporu.
- Buğa, A. (2016). Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Web Tabanlı İnteraktif ve Geleneksel Psiko-Eğitim Programlarının Çocukların Bilişsel Hatalarına ve Psikolojik Belirtilerine Etkisi Gaziantep University. *Journal of Social Sciences*, 15(3):783-809
- Cook, R.K., Christensen, S.J., Deal, J.A., Coburn, R.A., Deal, M.E., Gresens, J.M., Kaufman, T.C., Cook, K.R. (2012). The generation of chromosomal deletions to provide extensive coverage and subdivision of the *Drosophila melanogaster* genome. *Genome Biol.* 13(3): R21.
- Çağlayan, S. (2006). "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi," Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 17, s.1-25.
- Çağlayan, S. (2009). Bulgaristan Türklerinin 1989 Göçü Üzerine Bir Değerlendirme *Sosyoloji Dergisi*, 20, C.2, İzmir, s.25.41
- Çağlayan, H., Ş. Özar ve A. Tepe Doğan. (2011). Ne Değişti? Kürt Kadınlarının Zorunlu Göç Deneyimi. Ankara: Ayizi.
- Çağlayan, S. (2015), Suriye Savaşı ve Suriyeli Göçmenler, *Sosyoloji Divanı Dergisi*, 3(6), s.193-208

- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 24:129-142.
- Çetin, T. (2008). Bulgaristan'daki Soydaşlarımızın Türkiye'ye Göç Etme Süreçlerini Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 8, Sayı:1, 55-75.
- Çetin, T. (2009). Bulgaristan'dan Göç Eden Soydaşlarımızın Sosyo-Ekonomik Özellikleri", Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı (EKEV) *Akademi Dergisi*,13, Sayı: 39, s. 395- 412.
- Çolak, F. (2003), Bulgaristan Türklerinin Anavatana Göç Hareketi(1950-1951) *Türk Dünyası Araştırmaları*, 145, Ağustos
- Dağlı, Sinemis Çetin (2009). Düzce Üniversitesi Düzce Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Şiddet Sıklığının ve Kısa Semptom Envanteri'nin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Düzce.
- Dayıoğlu, A. (2005). Toplama Kampından Meclis'e Bulgaristan'dan Türk ve Müslüman Azınlığı. İstanbul: İletişim Yayınları
- Dilekmen, M., Alver, B., Ada, Ş., ve Akçay, K. (2009). İlk ve orta öğretim okul yöneticilerinin iç-dış kontrol odakları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 127-136.
- Durak-Batıgün, A. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri*, 11, 105-114.
- Dönmez Kara, C. Ö. (2015). Göç bağlamında uluslararası iş birliği ve Türkiye'nin politikaları. Yayımlanmamış doktora tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- Erdönmez, A. (2016) "Türkiye'ye Kitleli Göçle Gelen Mültecilere Yönelik Yürütülen Eğitim Öğretim Süreci". *Eğitime Bakış Dergisi*, 12, S.36: 24-34.
- Fazel, M., Wheeler, J. and Danesh, J. (2005). Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in western countries: A systematic review. *Lancet*, 365, 1309–1314.
- Galley, C. C. (2001). Cultural policy, cultural heritage and regional development. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, The State University of New Jersey, New Jersey.

- Göregenli, M. (2014). Kente entegrasyonun, yer kimliği, bireycilik- toplulukçuluk ve kültürlenme süreçleri açısından incelenmesi. TÜBİTAK 1001 Proje Sonuç Raporu (Proje No:111K249).
- Harrington, D. and Liu J.H. (2002). Self-Enhancement and Attitudes Toward High Achievers A Bicultural View of The Independent and Interdependent Self, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33, No:1, 37-55
- Haviland, W. A. ve diğerleri, (2008). Kültürel Antropoloji, Çev. İnan Deniz Erguvan Sarioğlu, Kaknüs Yay., İstanbul,
- Hocaoğlu, B. (2011). Bulgaristan'dan Türkiye'ye Yönelik Göçler ve Göçmen Yerleşme Alanlarında Sosyo-Ekonomik ve Mekansal Özellikler, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir..
- İçduygu, A., Erder, S., Gençkaya, Ö. F. (2014).Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırma Merkezi.
- İçduyu, A., Sirkeci, İ., Aydıngül, İ. (1997) Türkiye'de iç göç. Türkiye'de iç göç sorunsal alanları ve araştırma yöntemleri konferansı. Bolu-Gerede, 6-8 Haziran
- Karakuş, P. (2014) Farklı kimlik gruplarında yer kimliği yerin anlamları ve kültürlenme süreçleri. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Sosyal Psikoloji Doktora Tezi
- Karaman, H. (2018). 15-18 yaş ergenlerde akılcı olmayan inançlar ve psikolojik belirtiler. İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Yüksek Lisans Tezi
- Karaman, Zerrin T, Timurcanday Özmen, Ömür N. ve ark. (2013). Dış Göçler. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı
- Kim, C., Laroche, M. and Tomiuk, M. A. (2001). A measure of acculturation for Italian Canadians: Scale development and construct validation. *International Journal of Intercultural Relations*, 25(6), 607-637.
- Kim, Y. Y. (2007). Ideology, identity, and intercultural communication: An analysis of differing conceptions of cultural identity. *Journal of Intercultural Communication Research*, 36(3), 237-253.
- Kocadaş, B. (2016). Cumhuriyet döneminde yapılan iç ve dış göçler'in toplumsal etkileri. *Sosyolojik Düşün Dergisi*, 1(1), 11-18.

- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184
- Kolukırmak, S. (2006). Bulgaristan’dan Göç Eden Türk Göçmenlerin Dayanışma ve Örgütlenme Biçimleri: *İzmir Örneği*, C. Ü. *Sosyal Bilimler Dergisi* 1, 1-13.
- Köse, Talha, (2006), “Toplumsal Şiddetin Boyutları”, *Anlayış Dergisi*, Sayı: 36, [Http://www.Anlayis.Net/Makalegoster.aspx?Makaleid=4967](http://www.anlayis.net/makalegoster.aspx?makaleid=4967), Erişim Tarihi: 14.01.2019.
- Kurt, T. (2013). Ebeveynleri boşanmış ergenlerin yılmazlık, benlik saygısı, başa çıkma ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi: Yılmazlığın aracı rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lee YM, Shin OJ, Lim MH (2012). The Psychological Problems of North Korean Adolescent Refugees Living in South Korea. *Psychiatr Invest*, 9: 217-222.
- Meşe, G. (1999). Sosyal Kimlik ve Yaşam Stilleri, Doktora Tezi, İzmir.
- Özay, S. (2011). 1989 Bulgaristan’dan zorunlu göçün etkilerinin Bursa yerel basını örneğinde incelenmesi. (Yayınlanmamış doktora tezi). MÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Özdolap, M. (2015). Mizah Tarzları ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bilim Üniversitesi. İstanbul
- Özlem, K. (2005). Bulgaristan Türklerinin Tarihsel Perspektifinin İncelenmesi, <https://www.turksam.gov.tr/yazilar.asp?kat1=2&yazi=431>
- Paker, K. O. (2005) *Günlük Düşüncede Modernlik, Din ve Laiklik* . Ankara: Vadi Yayınları.
- Romero, A. J. and Roberts, R. E. (2003). Stress within a bicultural context for adolescents of Mexican descent. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9(2), 171-184. doi: 10.1037/1099-9809.9.2.171
- Safdar, S., Dupuis, D.R., Lewis, R.J., El-Geledi, S. and Bourish, R. Y. (2008). Social axioms and acculturation orientations of English Canadians toward British and Arab Muslim immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 415-426.

- Sam, D.L. (1992). Psychological Acculturation of Young Visible Immigrants, *Immigration World Magazine* 21-24.
- Sam, D.L. (2006). Acculturation: conceptual background and core concepts. In Sam, D.L. & Berry, J.W. (Eds.) *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press. 11-26
- Sam, D.L., Berry, J.W. (1995). Acculturative Stress Among Young Immigrants in Norway, *Scandinavian Journal Of psychology*. 10-24
- Sam, D.L., and Berry, J.W. (Eds.). (2006). *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Sarı, C. (2008). Ergenlerin psikolojik belirti düzeyleri ve uyumlarını yordayan bazı değişkenler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sayıl, I. (1997). Ruh Sağlığı ve Hastalıkları. Ankara: Antip A.Ş. Yayınları 20-25.
- Sır, A. Bayram Y, Özkan M. (1988). 'Zoraki Göçün Ruh Sağlığına Etkileri Üzerine Bir Ön Çalışma', *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2:83-88.
- Sır, A. Bayram Y. ve Özkan M. (1998). 'Zorunlu İç Göç Yaşamış Bir Grupta Travma Sonrası Stres Bozukluğu Üzerine Bir Ön Çalışma', *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9:3
- Şeker, D. B. (2005). Kentten göç etmiş bir örneklemden biraycılık-toplulukçuluk eğilimleri ve değerler açısından kültüre uyum (kültürlenme) süreçleri. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Psikoloji Doktora Tezi
- Şirin, A. N. (2010). 1989 Zorunlu Göçü ve Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonu: Tekirdağ'daki Bulgaristan Göçmenleri Üzerine Bir Çalışma. Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Kocaeli.
- Taş, İ. (2015). Psikolojik Belirtileri Azaltmaya Yönelik Psiko-Eğitim Programının Ergenlerde İnternet Bağımlılığına Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitü
- Taşçı, F. (2009). "Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç", *Kamu-İş*, S. 4, s. 177-204.
- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 91-108.

- Teodorescu, D.S., Sigveland, J., Heir, T., Hauff, E., Wentzel, L.T. and Lars L. (2012). Posttraumatic growth, depressive symptoms, posttraumatic stress symptoms, post-migration stressors and quality of life in multi-traumatized psychiatric outpatients with a refugee background in Norway. *Health and Quality of Life Outcomes*, 10 (84).
- Tezcan, M. (2008). Toplumsal bilimlere giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tsoneva, D. (2005) The Puzzle of the Bulgarian-Turkish Interethnic Cooperation in Post-Communist Bulgaria. By Submitted to Central European University Nationalism Studies Program in partial fulfilment of the requirements for the degree of Masters of Arts, Budapest
- Turan, Ö. (2005) "Bulgaristan'dan Türk göçleri", *Türklük Bilgisi Dergisi*, 3:104-123.
- Tuzcu, A. ve Bademli, K. (2014). Göçün Psikososyal Boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1).
- Uluslararası Af Örgütü Raporu, (2017).
- Van Ommeren, M., Sharma, B., Sharma, G. K., Komproe, I., Cardena, E., and De Jong, J. T.V.M. (2002). The relationship between somatic and PTSD symptoms among ;Bhutanese refugee torture survivors: Examination of comorbidity with anxiety and depression. *Journal of Traumatic Stress*, 15 (5), 415-421.
- Yağcıoğlu, D. (2005). Kente göç etmiş bir örneklemede bireycilik toplulukçuluk ve değerler açısından kente uyum (kültürlenme) süreçleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Yıldırım, T., Atlı, A. ve Çitil, C. (2014). Lise öğrencilerinin psikolojik yardım aramaya gönüllülükleri ile psikolojik belirtileri arasındaki ilişki. *e-International Journal of Educational Research*, 5(2), 89-104
- Zafer, Z. (2010). Bulgaristan Türkleri'nin 1984-1989 Eritme Politikasına Karşı Direnişi. *Akademik Bakış*, 3(6), 27-44
- Zlatanova, V. (2005). Vanshnata Migratsiya v Perioda na Prehod v Balgariya i Sotsialni Posledstviya, Sofya: Evropeyskoto Badeshte na Balgariya i Razvitiето na Naselenieto, Tsentar za Ėzsledvane na Naselenieto pri Balgarskata Akademiya na Naukite, Sofya, s. 277-289

Zhelyazkova, A. (1998). The Socian and Cultural Adaptation of Bulagarian Immigrants in Turkey. Sofia: *International Center for Minority Studies and Intercultural Relations*, 11-44

EKLER**ANKET FORMLARI**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Aşağıdaki anket, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda yürütülen “1989-1993 Yılları Arası Bulgaristan'dan Türkiye'ye Zorunlu Göç İle Gelen Kişilerin Kültürlenme Ruhsal Durum İle İlişkisi” konulu tez çalışmasının araştırması ile ilgilidir. Toplanan veriler, kişisel olarak değil topluca değerlendirilecek ve tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmamıza katılarak çalışmalarımıza destek verdiğiniz için teşekkür eder, başarılı ve sağlıklı bir çalışma hayatı dilerim. Saygılarımla,

Sebile ARSLANTEKİN

Yakın Doğu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji
Yüksek Lisans Programı

I. BÖLÜM

1.Cinsiyet a. Kadın b. Erkek

2.Yaş.....(belirtiniz)

3. Türkiye'ye geldiğiniz yaş.....(belirtiniz)

4. Türkiye’de yaşadığı yerleşim birimi

a. İlçe merkezi b. Köy c) Şehir

5. Herhangi bir işte çalışıyormusunuz? a) Evet b) Hayır

6. Mesleğiniz.....(belirtiniz)

7. Medeni Durumunuz

a. Evli b. Bekar c. Nişan/Söz d. İlişkisi var

7. Eğitim düzeyiniz

a. Okuma-yazma bilmiyor b. Okuma- yazma biliyor c.İlkokul d. Ortaokul

e. Lise f. Üniversite ve üzeri

8. Aylık eve giren geliriniz nasıl değerlendirirsiniz?

a) Düşük b) Orta c) Yüksek d) Çok Yüksek

9. Annenizin eğitim düzeyi

a. Okuma-yazma bilmiyor b. Okuma-yazma biliyor c. İlkokul d. Ortaokul

e. Lise f. Üniversite ve üzeri

10. Babanızın eğitim düzeyi

a. Okuma-yazma bilmiyor b. Okuma- yazma biliyor c.İlkokul d. Ortaokul

e. Lise f. Üniversite ve üzeri

11. Herhangi bir fiziksel hastalığınız var mı? a. Evet b. Hayır

Var ise lütfen belirtiniz.....

12. Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?

a. Evet

b. Hayır

Var ise lütfen belirtiniz.....

13. Aileniz kaç yılında Bulgaristan'dan ayrıldı?

.....(belirtiniz)

14. Aileniz kaç yılında Türkiye'ye yerleşti?

.....(belirtiniz)

15. Kendinizi nereli olarak tanımlamaktasınız?

a. Türkiyeli

b. Bulgaristanlı

c. Hem Türkiyeli hem Bulgaristanlı

d. Diğer(belirtiniz)

16. Bulgaristan'a geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

a. Evet

b. Hayır

II. BÖLÜM

SCL-90- R

Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınma ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatlice okuyunuz. Sonra bu durumun bugün de dahil olmak üzere son bir ay içinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini göz önüne alarak aşağıda belirtilen tanımlamalardan uygun olanının numarasını karşısındaki boşluğa yazınız. Düşüncenizi değiştirerseniz ilk yazdığınız numarayı tamamen siliniz. Lütfen başlangıç örneğini dikkatle okuyunuz ve anlamadığınız bir cümle ile karşılaştığınızda uygulayan kişiye danışınız.

Tanımlama: 0-Hiç 1-Çok az 2-Orta derecede 3-Oldukça fazla 4-Aşırı düzeyde

Örnek :3.....Bel ağrısı

		Hiç	Çok az	Orta derecede	Oldukça fazla	Aşırı düzeyde
1	Baş ağrısı	0	1	2	3	4
2	Sinirlilik ya da içinin titremesi					
3	Zihinden atamadığınız yineleyici (tekrarlayıcı) hoşla gitmeyen düşünceler					
4	Baygınlık ve baş dönmeler					
5	Cinsel arzuya ilginin kaybı					
6	Başkaları tarafından eleştirilme duygusu					
7	Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri					
8	Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği fikri					
9	Olayları anımsamada (hatırlamada) güçlülük					
10	Dikkatsizlik veya sakarlıkla ilgili endişeler					
11	Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi					
12	Göğüs veya kalp bölgesinde ağrılar					
13	Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi					
14	Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali					
15	Yaşamınızın sona ermesi düşünceleri					
16	Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma					
17	Titreme					
18	Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği düşüncesi					
19	İştah azalması					
20	Kolayca ağlama					
21	Karşı cinsten kişilerle ilgili utangaçlık ve rahatsızlık hissi					
22	Tuzağa düşürülmüş veya tuzağa yakalanmış hissi					
23	Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma					
24	Kontrol edilmeyen öfke patlamaları					
25	Evden dışarı yalnız çıkma korkusu					
26	Olanlar için kendini suçlama					
27	Belin alt kısmında ağrılar					
28	İşlerin yapılmasında erteleme duygusu					
29	Yalnız hissi					
30	Karamsarlık hissi					
31	Her şey için çok fazla endişe duyma					
32	Her şeye karşı ilgisizlik hali					
33	Korku hissi					
34	Duygularınızın kolayca incitilebilmesi hali					
		Hiç	Çok az	Orta derecede	Oldukça fazla	Aşırı düzeyde
35	Diğer insanların sizin düşündüklerinizi bilmesi hissi					
36	Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu					

37	Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi					
38	İşlerin doğru yapıldığından emin olabilmek için çok yavaş yapmak					
39	Kalbin çok hızlı çarpması					
40	Bulantı veya midede rahatsızlık hissi					
41	Kendini başkalarından aşağı görme					
42	Adale (kas) ağrıları					
43	Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi					
44	Uykuya dalmada güçlük					
45	Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme					
46	Karar vermede güçlük					
47	Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu					
48	Nefes almada güçlük					
49	Soğuk ve sıcak basması					
50	Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelerden kaçınma durumu					
51	Hiç bir şey düşünmeme hali					
52	Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması					
53	Boğazınıza bir yumru tıkanmış hissi					
54	Gelecek konusunda ümitsizlik					
55	Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlülük					
56	Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi					
57	Gerginlik veya coşku hissi					
58	Kol ve bacaklarda ağırlık hissi					
59	Ölüm ya da ölme düşünceleri					
60	Aşırı yemek yeme					
61	İnsanlar size batığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma					
62	Size ait olmayan düşüncelere sahip olma					
63	Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması					
64	Sabahın erken saatlerinde uyanma					
65	Yılanma, sayma, dokunma gibi bazı hareketleri yenileme hali					
66	Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama					
67	Bazı şeyleri kırıp dökme isteği					
68	Başkalarının paylaşıp kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması					
69	Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme					
70	Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi					
71	Her şeyin bir yük gibi görünmesi					
72	Dehşet ve panik nöbetleri					
73	Toplum içinde yer içerken huzursuzluk hissi					
74	Sık sık tartışmaya girme					
75	Yalnız bırakıldığınızda sinirlilik hali					
76	Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu					
77	Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme					
78	Yerinizde durmayacak ölçüde rahatsızlık duyma/hissetme					
79	Değersizlik duygusu					
80	Size kötü bir şey olacakmış duygusu/hissi					
81	Bağırma ya da eşyaları fırlatma					
82	Topluluk içinde bayılacağınız korkusu					
83	Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu					
84	Cinsiyet konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerinizin olması					
85	Günahlarınızdan dolayı cezalandırmanız gerektiği düşüncesi					
86	Korkutucu türden düşünce ve hayaller					
87	Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi					
88	Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama					
89	Suçluluk duygusu					
90	Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi					

III. BÖLÜM KÜLTÜRLENME ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeler, buradaki hayatınızda karşılaştığınız değişik durumlarda nasıl düşündüğünüzle ilgilidir. Bazı ifadeler sizin geldiğiniz kültürle, bazıları şimdiki yaşadığınız yerin kültürü, bazıları ise iki kültürle ilişkilidir. Diğer ifadelerde ise kültür seçimi yoktur. Lütfen bu konularda kişisel tercihlerinizi belirtiniz.

Aşağıdaki soruları, şimdiki yaşantınızı gözönünde bulundurarak cevaplayınız. Size en uygun olan şıkkı işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum nede katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Bulgaristan bayramlarından çok buranın bayramlarını kutlamayı tercih ederim.					
2. Bulgaristan'dan göç etmiş insanlardan çok buranın insanları ile biraraya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.					
3. Hem buranın hem Bulgaristan'ın bayramlarını kutlamayı tercih ederim					
4. Buranın insanlarından çok Bulgaristan'dan göç etmiş insanlar ile biraraya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim					
5. "Bayram" bana bir şey ifade etmiyor.					
6. Hem buranın insanları ile hem de Bulgaristan'dan göç etmiş insanlar ile biraraya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim					
7. Buranın bayramlarından çok Bulgaristan'ın bayramlarını kutlamayı tercih ederim.					
8. Kimlerle bir araya gelip vakit geçirdiğime aldırmam.					
9. Hem Bulgaristan'ın hem de buranın kültürünü benimsemeyi tercih ederim.					
10. Evde / işyerinde Bulgaristan'ın yemeklerinden çok buranın yemeklerini yemeyi tercih ederim.					
11. Evimde Bulgaristan'a özgü süslemelerden çok buralılara özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.					
12. Yakın arkadaşlarımla buralılardan çok Bulgaristan'ın insanlarından olmasını tercih ederim.					
13. Evde / işyerinde ne çeşit yemek yediğime aldırış etmem.					
14. Buranın kültüründen çok Bulgaristan'ın kültürünü benimsemeyi tercih ederim.					
15. Hem Bulgaristan'ın insanları hem de buralı gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.					
16. Ne tür gazete okuduğuma aldırış etmem.					
17. Yakın arkadaşlarımla hem buralı hem de Bulgaristan'dan göç etmiş					

insanlar olmasını tercih ederim.					
18. Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırış etmem.					
19. Bulgaristan'ın kültüründen çok buranın kültürünü benimsemeyi tercih ediyorum.					
20. Evde / işyerinde Bulgaristan'ın dilinden çok buranın dilini konuşmayı tercih ederim.					
21. Buranın gazetelerinden çok Bulgaristan'ın gazetelerini okumayı tercih ederim.					
22. Evimde buralılara özgü süslemelerden çok Bulgaristan'a özgü süslemelerini olmasını tercih ederim.					
23. Hangi kültürü benimsediğime aldırış etmem.					
24. Buralılardan çok Bulgaristan'dan göç etmiş insanlar gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim					
25. Bulgaristan'ın gazetelerinden çok buranın gazetelerini okumayı tercih ederim.					
26. Evde / işyerinde hem buranın hem de Bulgaristan'ın yemeklerini yemeyi tercih ederim					
27. Evi / odamı süsleme gibi önemsiz şeylerle kafamı yormam.					
28. Evde / işyerinde hem buranın dilini hem de Bulgaristan'ın dilini konuşmayı tercih ederim.					
29. Evde / işyerinde buranın yemeklerinden çok Bulgaristan'ın yemeklerini yemeyi tercih ederim.					
30. Hem buranın hem de Bulgaristan'ın gazetelerini okumayı tercih ederim.					
31. Bulgaristan'dan göç etmiş insanlardan çok buralı gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim					
32. Yakın arkadaşlarımdan kimler olduğuna aldırış etmem.					
33. Evde / işyerinden buranın dilinden çok Bulgaristan'ın dilini konuşmayı tercih ederim.					
34. Evimde / işyerimde hem buralılara hem de Bulgaristan'a özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.					
35. Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırış etmem.					
36. Yakın arkadaşlarımdan Bulgaristan'dan göç etmiş insanların çok buralı olmasını tercih ederim.					

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Bulgaristan Kırcaali’de doğdu. 1989 yılında zorunlu göç ile ailesiyle beraber Türkiye’ye gelerek Adana’ya yerleşti. Ertuğrul Gazi İlköretim okulundan ve Sağlık Meslek Lisesi’nden 2001 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu’ndan 2005’te başarıyla bitirmiştir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü’nden 2008 yılında mezun oldu. 2016 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisansına başladı ve 2019 yılında mezun olmaya hak kazanmıştır.

Klinik psikoloji stajını Pendik Ruh ve Sinir hastalıklarında tamamlamış, bunun yanında Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesinde gönüllü staj yapmıştır.

2006 yılından bu yana devlet memuru olarak Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yapmaktadır.

İletişim bilgileri;

Telefon: 05542025166

e – mail: sebilearslantekin@gmail.com

İNTİHAL RAPORU

-1993 YILLARI ARASI BULGARİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE ZORUNLU GÖÇ İLE GELEN KİŞİLERİN KÜLTÜRLENMEDE RUHSAL DURUM İLE İLİŞKİSİ

ORJİNALLIK RAPORU

% 15	% 14	% 7	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 5
2	www.j-humansciences.com İnternet Kaynağı	% 1
3	www.bggocmenler.com İnternet Kaynağı	% 1
4	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	bursagocmuzesi.com İnternet Kaynağı	<% 1
6	cdn.hitit.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	Caynak, Sibel, and Yasemin Kutlu. "The psychological symptom, probability of suicide and coping ways of a group of convict and detainee", Anatolian Journal of Psychiatry,	<% 1

ETİK KURUL ONAYI

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

12.10.2018

Sayın Yrd. Doç. Dr. Deniz Ergün

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğumuz YDÜ/SB/2018/273 proje numarah ve "1989-1993 Yılları Arası Bulgaristan'dan Türkiye'ye Zorunlu Göç İle Gelen Kişilerin Kültürlemede Ruhsal Durum İle İlişkisi" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru forumumuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.